

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาตามแนว
วจนปฏิบัติศาสตร์ และเอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือเรื่องสามก๊ก ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องสามก๊ก
 - 1.1 ตำนานของหนังสือสามก๊ก
 - 1.2 เรื่องย่อของเรื่องสามก๊ก
 - 1.3 ประวัติของตัวละคร
2. เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีวจนกรรม
 - 2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีของไกรซ์ (กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนา)
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์

เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องสามก๊ก

ตำนานของหนังสือสามก๊ก

จากการศึกษาตำนานของหนังสือสามก๊ก ได้ มีผู้กล่าวถึงตำนานของหนังสือสามก๊กไว้ ดังนี้

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2543: 27-30) ได้กล่าวถึงตำนานของหนังสือสามก๊กไว้ว่า หนังสือสามก๊กไม่ใช่เป็นพงศาวดารสามัญ จีนเรียกว่า “สามก๊กจี” แปลว่า จดหมายเหตุเรื่องสามก๊ก เป็นหนังสือซึ่งนักปราชญ์จีนคนหนึ่งเลือกเอาเรื่องในพงศาวดารตอนหนึ่งมาแต่งขึ้น โดยประสงค์ จะให้เป็นตำราสำหรับศึกษาอุบายการเมืองแลการสงคราม แลแต่งด้อย่างยิ่ง จึงเป็นหนังสือเรื่องหนึ่ง ซึ่งนับถือทั่วไปในประเทศจีน แลตลอดไปจนถึงประเทศอื่นๆ

ต้นตำนานของหนังสือสามก๊กนั้นทราบว่าเดิมเรื่องสามก๊กเป็นแต่นิทานสำหรับเล่ากันอยู่ ก่อน เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161-1449) เกิดมีการเล่นจิวขึ้นในเมืองจีน พวกจิวก็ชอบเอาเรื่องสามก๊กไปเล่นด้วยเรื่องหนึ่ง ต่อมาถึงสมัยราชวงศ์หงวน (พ.ศ. 1820-1910) การแต่งหนังสือจีนเฟื่องฟูขึ้น มีผู้ชอบเอาเรื่องพงศาวดารมาแต่งเป็นหนังสืออ่าน แต่ก็ยังไม่ได้เอาเรื่องสามก๊กมาแต่งเป็นหนังสือ จนถึงสมัยราชวงศ์ใต้เหม็ง (พ.ศ. 1911-2186) จึงมีนักปราชญ์จีนชาวเมืองฮังจิวคนหนึ่ง ชื่อล่อกวางตง คิดแต่งหนังสือเรื่องสามก๊กขึ้น เป็นหนังสือ 120 ตอน ต่อมามีนักปราชญ์จีนอีก 2 คน คนหนึ่งชื่อเม่าจงกั๋งคิดจะพิมพ์หนังสือสามก๊ก จึงแต่งคำอธิบายแลพิงโพบกเพิ่มเข้า แล้วให้นักปราชญ์จีนอีกคนหนึ่ง ชื่อกิมเสี่ยถ่างอ่านตรวจ กิมเสี่ยถ่างเลื่อมใสในหนังสือเรื่องสามก๊กช่วยแก้ไขคำพิงโพบกของเม่าจงกั๋ง แล้วแต่งคำอธิบายของกิมเสี่ยถ่างเองเป็นทำนองคำนำ มอบให้เม่าจงกั๋งไปแกะตัวพิมพ์หนังสือเรื่องสามก๊กขึ้น หนังสือสามก๊กจึงได้มีฉบับพิมพ์แพร่หลายในประเทศจีน แล้วได้ฉบับต่อไปถึงประเทศอื่นๆ และหนังสือเรื่องสามก๊กได้แปลเป็นภาษาต่างๆ ถึง 10 ภาษา คือ

1. แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. 2235
2. แปลเป็นภาษาเกาหลีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2402
3. แปลเป็นภาษาญวนพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2452
4. แปลเป็นภาษาเขมร แปลเมื่อใดหาทราบไม่ ยังไม่ได้พิมพ์
5. แปลเป็นภาษาไทยเมื่อราว พ.ศ. 2345

6. แปลเป็นภาษามลายูพิมพ์ เมื่อ พ.ศ. 2435
7. แปลเป็นภาษาละตินมีฉบับเขียนอยู่ในรอยัลอาเซียติก โซไซเอตี แต่จะแปลเมื่อใดไม่ปรากฏ
8. แปลเป็นภาษาสเปนเมื่อ พ.ศ. 2373
9. แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2388
10. แปลเป็นภาษาอังกฤษพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2469

ตำนานการแปลหนังสือสามก๊กเป็นภาษาไทยมีบอกเล่าสืบกันมาว่า เมื่อในรัชกาลที่ 1 พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชดำรัสสั่งให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทย 2 เรื่อง คือ เรื่องไซฮั่นเรื่อง 1 กับสามก๊กเรื่อง 1 โปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปลเรื่องไซฮั่น และให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊ก คำที่เล่ากันมาดังกล่าวนี้ไม่มีในจดหมายเหตุ แต่เมื่อพิจารณาหาคู่เห็นมีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็นความจริง เมื่อรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเอาเป็นพระราชธุระ ขวนขวายสร้างหนังสือต่างๆ ขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับพระนคร หนังสือซึ่งเป็นต้นฉบับตำรับตำรา ในกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ทั้งที่รวบรวมของเก่า และที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 1 มีมาก แต่ว่าในสมัยนั้นเป็นหนังสือเขียนในสมุดไทยทั้งนั้น ฉบับหลวงมักมีบานแผนกแสดงว่า โปรดฯ ให้สร้างเมื่อปีใด แต่หนังสือเรื่องไซฮั่นกับเรื่องสามก๊ก 2 เรื่องนี้ ต้นฉบับที่ยังปรากฏอยู่ มีแต่เฉลยศักดิ์ขาดบานแผนกข้างต้น จึงไม่มีลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญว่าแปลเมื่อใด ถึงกระนั้น ก็ดีมีเค้าเงื่อนอันส่อให้เห็นชัดว่าหนังสือเรื่องไซฮั่นกับเรื่องสามก๊ก แปลเมื่อในรัชกาลที่ 1 ทั้ง 2 เรื่อง เป็นต้นว่าสังเกตเห็นได้ในเรื่องพระอภัยมณีที่สุนทรภู่แต่ง ซึ่งสมมติให้พระอภัยมณีมีวิชาชำนาญการเป่าปี่ ก็คือ เอาามาแต่เดิยวเหลียงในเรื่องไซฮั่น ข้อนี้ยังพิจารณาคุณค่าเพลงปี่ของเดิยวเหลียงเทียบกับ คำเพลงปี่ของพระอภัยมณี ก็ยังเห็นได้ชัดว่าถ่ายมาจากกันเป็นแท้ ด้วยเมื่อรัชกาลที่ 1 สุนทรภู่เป็น ข้าราชการอยู่ในกรมพระราชวังหลัง คงได้ทราบเรื่องไซฮั่นมาแต่เมื่อแปลที่วังหลัง ส่วนเรื่องสามก๊กนั้น เค้าเงื่อนก็มีอยู่เป็นสำคัญในบทละครนอกเรื่องควาวิ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ทรงพระราชนิพนธ์บทหนึ่งว่า

เมื่อนั้น	ไวยทัดหุ่นหันไม่ทันตริก
อวดรู้แอดหลักฮักฮัก	ข้าเคยพบรบศึกมาหลายยก
จะเข้าออกยกยื้อนพ่อนปรน	เล่าห์กลเรานี้อย่าวิตก
ทั้งพิชัยสงครามสามก๊ก	ได้เรียนไว้ในออกสารพัด

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงเห็นว่าเรื่องสามก๊กเป็นตำราศึกษาอุปนิสัยการเมืองและการสงครามเป็นงานเขียนประเภทความเรียง ที่ใช้ถ้อยคำภาษาได้อย่างสละสลวย เนื้อเรื่องสนุกสนาน ให้ความรู้และข้อคิดไว้มากมาย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการแปลเป็นภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. 2345 ซึ่งทำให้เรื่องสามก๊กเป็นที่นิยมแพร่หลายต่อมา

ความแพร่หลายของหนังสือสามก๊ก

สามก๊กเป็นเรื่องที่แพร่หลายมากทั้งในประเทศจีน และประเทศอื่นๆ ด้วย อาจเป็นเพราะสามก๊กเป็นตำราสำหรับศึกษาอุปนิสัยการเมืองและการสงครามที่ดีเยี่ยม เป็นเรื่องที่กล่าวถึงกระบวนการแข่งขันอาณาเขตกันอย่างมีชั้นเชิง การใช้ไหวพริบปฏิภาณในการเอาชนะศัตรู จากการศึกษาถึงความแพร่หลายของหนังสือสามก๊ก ได้มีผู้ศึกษาถึงความแพร่หลายของหนังสือสามก๊กไว้ ดังนี้

สุนันท์ จันทน์วิมลือง (2539: 38-45) ได้กล่าวถึงความแพร่หลายของหนังสือสามก๊กไว้สรุปได้ว่า

สามก๊กฉบับภาษาจีนได้มีการแปลถ่ายทอดเป็นภาษาต่างๆ ที่มีหลักฐานแน่นอนรวม 10 ภาษา ได้แก่ สามก๊กฉบับที่แปลเป็นภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาญวน ภาษาเขมร ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาละติน ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ

สำหรับสามก๊กที่แปลเป็นภาษาไทยฉบับแรก คือ สามก๊กฉบับที่เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้อำนวยการแปล หลังจากนั้นเมื่อเรื่องสามก๊ก ได้รับความนิยมนำขึ้น จึงมีผู้ประพันธ์สามก๊ก ทั้งรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรองอีกมากมายหลายฉบับ ดังนี้

สามก๊กฉบับร้อยแก้ว เท่าที่ปรากฏชื่อได้แก่

1. สามก๊กฉบับวณิพก ของยาขอบ (โชติ แพร่พันธุ์)
2. สามก๊กฉบับนายทุน: โจโจ นายกตลอคกาล และเบ้งเฮ็ก ผู้ถูกกลืนทั้งเป็น ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
3. อินไซค์สามก๊ก ของ อ.ร.ด. (เอื้อม รุจิดิษ)

4. สามก๊กฉบับย่อ ของ นายหนววย (ศิลาปชัย ชาญเฉลิม)
5. สามก๊กฉบับร้านกาแฟ ของ นายหนววย
6. สามก๊กฉบับพิศวาส : ชีวิตรักของโจโฉ ของ สุทธิผล นิติวัดนา
(แปลจากต้นฉบับภาษาจีน ของ หนานกงผอ)
7. สามก๊กฉบับวิจารณ์ ของ สุทธิผล นิติวัดนา
8. สามก๊กฉบับสมบูรณ์ หรือฉบับที่แปลจากภาษาอังกฤษของบริวิทย์ เทเลอร์
ของ วัลลภ วิจารณ์วิสุทธิ
9. สามก๊กฉบับสมบูรณ์ ของ พิภูล ทองน้อย
10. พิชัยสงครามสามก๊ก ของ สังข์ พชรโนทัย
11. สามก๊กปริทัศน์ ของ เรียรชัย เอี่ยมวรเมธ
12. ปรัชญานิพนธ์และชีวประวัติของขงเบ้ง ของ เรียรชัย เอี่ยมวรเมธ
13. สามก๊กฉบับแปลใหม่ ของ วรณไว พชรโนทัย (แปลจากต้นฉบับภาษาจีนของ
หลอกว่านจง)
14. ขงเบ้งจอมปราชญ์ ของ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร
15. พรานมังกร ของ แสงเดือน
16. เสนาธิการสกลทล ภาค 1-2 ของ ส. อักษรอาสา
17. ประวัติกวนอู เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ และเล่าปี่ เดียวหุข ของ โมทยาการ
18. กวนอู โดยผู้เขียนเรื่องหลี่ลิบี่น
19. สามก๊กอื่น
20. บุคคลสุภามิตในสามก๊กของเปลื้อง ณ นคร
21. สุภามิตสามก๊ก ของ ราชมาณฑ
22. โจโฉสนทนาถึงวีรบุรุษ สามพี่น้องไปเชิญขงเบ้ง
23. คำคมในสามก๊ก ของ วิจิตรวรรณกรรม
24. ว่าอย่างไรในสามก๊ก ของ พ.ท. มนต์รี เทียงอรุณธรรม
25. รัชกาลที่ 1 กับตำราพิชัยสงครามสามก๊ก ของ สมชาย พุ่มสอาด
26. สามก๊กฉบับชัยบุรี ของ วินัย ชวนประพันธ์
27. สงครามในสามก๊ก ของ อัมพร พงษ์ธา
28. สามก๊กฉบับคิสโก้ ของ บุศย์ ปัทมทัตต์
29. สามก๊กฉบับสะโบเม่ ตอนศึกชิงแหมบียอดขุนพล ของ บุศราคม
30. เสนาธิการของเล่าปี่ ของ ไพโรจน์ เสดานนท์

สามก๊กฉบับร้อยกรอง เท่าที่ปรากฏชื่อได้แก่

1. เรื่องสามก๊ก (บทละครรำ สำหรับเล่นละครนอกอย่างเก่า)

1.1 ตอนพระเจ้าเลนเต้ประพาสสวน จนถึงตั้งโต๊ะเข้าไปสู่พระเจ้าเหียนเต้ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 16 เล่ม สมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

1.2 ตอนอ้ออุ้นกำจัดตั้งโต๊ะ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่ม สมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

1.3 ตอนจิวอี้คิดอุบายจะเอาเมืองเกงจิ๋ว หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่ม สมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

1.4 ตอนจิวอี้คิดอุบายจะเอาเมืองเกงจิ๋ว หมื่นเสนานุชิต (เจต) แต่งลงพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2436

1.5 ตอนจิวอี้รากลือด หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

1.6 ตอนนางซุนสูหยินหนีกลับไปเมืองกังตั๋ง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 1 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

นอกจากบทละครเรื่องสามก๊กดังที่กล่าวแล้วยังมีบทละครเรื่องสามก๊ก (พลัด) ไม่ปรากฏนามผู้ประพันธ์ เป็นหนังสือ 10 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

2. เรื่องสามก๊ก (บทละครร้อง เล่นละครบนเวทีอย่างละครปราโมไทย)

2.1 ตอนนางเตียวเสี้ยนลวงตั้งโต๊ะ ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า นายบุญสะอาด พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2458

2.2 ตอนตั้งโต๊ะหลงกลนางเตียวเสี้ยน ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า เหม็งกุ่มัน พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2458

2.3 ตอนเล่าปีแต่งงาน จนจิวยี่รกลือค ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า ทิดโขง พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2461

3. เรื่องสามก๊ก (กลอนสุภาพ) ตอนนางเตียวเสี้ยนลวงตั้งโต๊ะ หลวงธรรมาภิรักษ์ (ถึก จิตรถึก) แต่ง พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2459

4. สามกักร้อยกรอง ของ ขุนวิจิตรมาตรา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเรื่องสามก๊กนั้น ได้รับความนิยมนจนเกิดความแพร่หลายจากผู้ประพันธ์ และผู้อ่าน สามก๊กจึงเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

เรื่องย่อของเรื่องสามก๊ก

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2544: 51-56) ได้กล่าวถึง รูปเรื่องสามก๊กไว้ว่า

ประเทศจีนเมื่อเริ่มเรื่องสามก๊กนั้น กษัตริย์ราชวงศ์ฮั่นเป็นใหญ่ ตั้งราชธานีอยู่ ณ เมืองลกเอียง ได้ครอบครองแผ่นดินจีนทั่วทั้งประเทศ แลลักษณะการปกครองบ้านเมืองนั้น รัฐบาลกลางบังคับบัญชาการทุกอย่าง อยู่เพียงในมณฑลราชธานี นอกนั้นออกไปเป็นหัวเมือง อำนาจการปกครองทั้งฝ่ายทหารแลพลเรือนเป็นสิทธิ์ขาดอยู่กับผู้เป็นเจ้าของเมือง เป็นแต่พึ่งบังคับบัญชารัฐบาลกลางที่ราชธานี เวลาเมื่อศึกสงครามที่ใด ก็เกณฑ์ให้เจ้าเมืองคุมกำลังเมืองของตนไปรบพุ่ง หรือถ้าเจ้าเมืองไหนกำเริบเป็นกบฏก็มีท้องตราสั่งให้เจ้าเมืองอื่นยกกำลังไปปราบปราม หรือบางทีเกิดจลาจลขึ้นในเมืองหลวง ให้พวกเจ้าเมืองขึ้นเข้าไปช่วยปราบปรามก็มี พวกเจ้าเมืองขึ้นมีอำนาจเช่นนั้น ก็มักถือเอาประโยชน์ตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับหน้าที่ในตำแหน่ง บางทีถึงเกิดรบพุ่งแย่งชิงประโยชน์กัน หรือบ้างอาจขัดแย้งต่อรัฐบาลกลางเพื่อรักษาประโยชน์ของตน รัฐบาลกลางจำต้องมีไหวพริบ คอยระวังมิให้พวกเจ้าเมืองขึ้นมีกำลังถึงอาจจะละเมิดหรือต่อสู้อำนาจรัฐบาลกลางได้ วิธีการปกครองอย่างว่ามานี้จำต้องมีพระเจ้าแผ่นดินซึ่งทรงอำนาจมาก หรือมิฉะนั้นก็ต้องมี

อักรมหาเสนาบดีอันมีความสามารถเป็นที่นับถือยำเกรงของคนทั้งหลายทั่วไป การปกครองแผ่นดิน จึงจะเรียบร้อย ถ้าขาดทั้ง 2 อย่างบ้านเมืองก็มักเกิดจลาจล

หนังสือสามก๊กกล่าวความเริ่มเรื่องตั้งแต่พระเจ้าเลนเต้ได้รับรัชทายาทเมื่อ พ.ศ. 711 เพราะ ปรุุมเหตุที่ประเทศจีนจะแยกกันเป็นสามก๊ก เกิดแต่พระเจ้าเลนเต้ปราศจากความสามารถ หลงเชื่อถือ พวกขันทีในราชสำนัก พวกขันทีจึงกำเริบเอิบเอื่อมแสวงหาอำนาจในราชการบ้านเมืองด้วยอุบาย ต่างๆ ขุนนางผู้ใหญ่ในเมืองหลวงเวลานั้น ก็ไม่มีคนสำคัญอันเป็นที่นับถือยำเกรงของคนทั้งหลาย มีขุนนางบางคนทีซื่อสัตย์คิดจะกำจัดพวกขันที ก็ติดด้วยพระเจ้าเลนเต้ป้องกันไว้ การป้องกัน แผ่นดินจึงวิปริตผันแปร แลเกิดโจรผู้ร้ายชุกชุมยิ่งขึ้นเป็นลำดับมา จนพระเจ้าเลนเต้สิ้นพระชนม์ลง มีราชบุตร 2 องค์ต่างชนนีกัน แลยังเป็นเด็กอยู่ด้วยกัน ราชบุตรองค์ใหญ่ชื่อห้องจูเปียนได้รับ รัชทายาท นางโฮเฮมเหสีผู้เป็นชนนีเป็นผู้ว่าราชการแผ่นดิน ราชบุตรองค์น้อยนั้นชื่อห้องจูเหียบ กำพร้าชนนี นางตั้งโทษผู้เป็นอัยิกาเลี้ยงมาแต่น้อย แลชวนขวยจะให้ได้ราชสมบัติแต่หาไม่ได้ นางทั้งสองจึงเป็นอริแก่กัน เมื่อพระเจ้าเลนเต้สิ้นพระชนม์แล้ว โฮจิ้นพี่นางโฮเฮมาได้เป็นขุนนาง ผู้ใหญ่ให้ลอบฆ่านางตั้งโทษอเสียด แล้วคิดจะกำจัดพวกขันทีต่อไป แต่นางโฮเฮาป้องกันพวกขันที ไว้เหมือนอย่างพระเจ้าเลนเต้ โฮจิ้นจะทำการเองก็ไม่ถนัด จึงมีหนังสือไปถึงตั้งโตะเจ้าเมืองซีหลง ให้ยกกองทัพเข้าไปปราบพวกขันที ก็ตั้งโตะนั้นวิสัยเป็นคนพาลสันดานชั่ว เห็นได้ช่องจะเป็น ประโยชน์แก่ตนก็ยกกองทัพเข้าไปยังเมืองหลวง ครั้นพวกขันทีรู้ว่าโฮจิ้นคิดอ่านกับตั้งโตะ จะกำจัดพวกของตน ก็ชิงทำกลอุบายลวงโฮจิ้นเข้าไปในวัง แล้วปิดประตูวังช่วยกันจับโฮจิ้น ฆ่าเสีย ฝ่ายพรรคพวกโฮจิ้นพากันโกรธแค้น เอาไฟเผาวังพังประตูเข้าไปไล่จับพวกขันที ในเวลา จับกุมฆ่าฟันกันนั้น ไฟเลยไหม้ลุกลามเกิดอลหม่านทั้งพระราชวัง ถึงพระเจ้าแผ่นดินกับราชกุมาร องค์น้อยต้องพากันหนีออกจากเมืองไปอาศัยอยู่ที่อื่น ฝ่ายตั้งโตะได้ช่องก็เข้าจัดการระงับจลาจล แล้วเลยกำจัดพระเจ้าแผ่นดินกับนางโฮเฮาชนนีเสีย ยกห้องจูเหียบราชกุมารองค์น้อยขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดิน ทรงนามว่าพระเจ้าเหี้ยนเต้ ตั้งโตะก็ได้เป็นที่ “เซียงก๊ก” สำเร็จราชการแผ่นดิน เพราะเป็นผู้ยกพระเจ้าเหี้ยนเต้ขึ้นทรงราชย์ แต่พอตั้งโตะได้เป็นเซียงก๊กขึ้นก็ประพฤดิพาลทุจริต ต่างๆ พวกขุนนางในเมืองหลวงไม่มีใครสามารถจะกำจัดตั้งโตะได้ ก็พากันหลีกหนีไปอยู่ตามหัว เมืองเป็นอันมาก ก็ในพวกที่หนีตั้งโตะไปนั้น คนหนึ่งชื่อโจโฉ ไปคิดอ่านชวนเจ้าเมืองขึ้นหลาย เมืองให้ยกกองทัพเข้าไปปราบตั้งโตะ แต่การก็ไม่สำเร็จ เพราะพวกเจ้าเมืองเหล่านั้นต่างถือเปรียบ เกี่ยงแย่งไม่เป็นสามัคคีกัน มัวคิดหาอำนาจบ้าง เกิดเป็นอริต่อกันบ้าง การครั้งนี้เป็นต้น เหตุอันหนึ่งซึ่งเจ้าเมืองต่างๆ เกิดรบพุ่งชิงอำนาจแลเอาณาเขตกันต่อมาในเรื่องสามก๊ก

ส่วนตั้งโต๊ะนั้น แม้พวกหัวเมืองไม่สามารถกำจัดได้ด้วยกำลังทหารก็ดี ต่อมาไม่ช้าอ๋องฮุ้นขุนนางในเมืองหลวงก็กำจัดได้ด้วยใช้กลสตรี แต่เมื่อกำจัดตั้งโต๊ะได้แล้ว อ๋องฮุ้นไม่สามารถจะทำอย่างไรให้บ้านเมืองเรียบร้อยได้ แลพระเจ้าเหียนเต๋นนั้นก็ซ้าเป็นกษัตริย์ปราศจากความสามารถอีกองค์หนึ่ง พรรคพวกของตั้งโต๊ะมีลัญญุกุยก็เป็นหัวหน้า จึงอาจทำการแก้แค้นฆ่าอ๋องฮุ้นเสีย แล้วบังคับพระเจ้าเหียนเต๋นให้ตั้งพวกของตนเป็นขุนนางผู้ใหญ่ มีอำนาจในเมืองหลวงต่อมา แล้วทรยศต่อพระเจ้าเหียนเต๋นด้วยประการต่างๆ ที่สุดถึงพยายามจะกำจัดพระเจ้าเหียนเต๋น พระเจ้าเหียนเต๋นต้องทิ้งเมืองหลวงหลบหนีมีความเดือดร้อนเป็นสาหัส จึงมีรับสั่งให้หาโจโจ ซึ่งได้เป็นเจ้าเมืองดงกุ่มอยู่ในเวลานั้นเข้าไปช่วย โจโจเข้าไปปราบปรามพวกกบฏได้ราบคาบ ก็ได้เป็นที่เชียงก๊กอยู่ในเมืองหลวงต่อมา แต่ในเวลานั้นหัวเมืองที่กระด้างกระเดื่องมาแต่ครั้งตั้งโต๊ะแลครั้งลัญญุกุยยังมีมาก พวกผู้ดีที่หนีตั้งโต๊ะไปจากเมืองหลวงในคราวเดียวกันกับโจโจ ก็ได้ไปเป็นเจ้าเมืองอยู่หลายคน เมื่อโจโจได้เป็นเชียงก๊กขึ้น ที่อ่อนนุ่มต่อโจโจก็มี ที่เลขๆ อยู่คอยดูว่าโจโจจะทำอย่างไรก็มี

โจโจเป็นคนฉลาดมีสติปัญญาสามารถคิดกับตั้งโต๊ะอาจปกครองบังคับบัญชาการบ้านเมืองแลทำนุบำรุงกำลังรีพลให้มณฑลราชธานีมีอำนาจขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่มักทำการตามอำเภอใจ ขุนนางที่มีใช้พรรคพวกของโจโจจึงมักเกลียดชัง แต่ก็ไม่สามารถจะกำจัดได้ ด้วยคนทั้งหลายในราชธานีนิยมกันอยู่โดยมาก ว่าโจโจทำการเพื่อรักษาราชอาณาจักรในเวลา เมื่อพระเจ้าแผ่นดินอ่อนแอ แต่โจโจใช้อำนาจเพลินไปจนถึงทำให้พระเจ้าเหียนเต๋นได้รับความคับแค้น ถึงเอาพระโลหิตเขียนเป็นหนังสือลับร้องทุกข์ ขอให้ผู้มีความจงรักภักดีช่วยกำจัดโจโจ ความทราบไปถึงหัวเมือง พวกเจ้าเมืองที่มีกำลังแลมิได้เป็นพรรคพวกของโจโจ ก็ถือว่าโจโจเป็นศัตรูของพระเจ้าแผ่นดินเหมือนอย่างตั้งโต๊ะ แล้วพากันกระด้างกระเดื่องขึ้น ฝ่ายโจโจก็ถือว่าตัวเป็นเชียงก๊ก มีหน้าที่จะต้องปราบปรามหัวเมืองที่กระด้างกระเดื่องเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดิน จึงเกิดรบกันขึ้น ทั้งสองฝ่ายประกาศอ้างเหตุไต่ความข้อเดียวกัน ฝ่ายโจโจว่าพวกเจ้าเมืองเป็นกบฏต่อพระเจ้าเหียนเต๋น ฝ่ายพวกเจ้าเมืองก็ว่าโจโจเป็นกบฏต่อพระเจ้าเหียนเต๋น ในเวลากำลักรบพุ่งกันนั้น ต่างก็ถือว่าเป็นข้าของพระเจ้าเหียนเต๋นด้วยกัน เวลาโจโจมีท้องตราอ้างรับสั่งพระเจ้าเหียนเต๋นออกไปถึงหัวเมืองที่เป็นข้าศึก หัวเมืองเหล่านั้นก็เคารพนบนอบต่อท้องตรา เป็นแต่ไม่ยอมฟังบังคับบัญชาของโจโจ การที่พวก หัวเมืองต่อสู้ทหารเมืองหลวง หรือบางทีตีเข้าไปจนแดนเมืองหลวง ก็ถือว่ารบกับอัครมหาเสนาบดี หาได้คิดร้ายต่อพระเจ้าแผ่นดินไม่ ผลของการที่รบพุ่งกันนั้น ฝ่ายโจโจมีชัยชนะปราบหัวเมืองได้โดยมาก ปราบไม่ลงแต่หัวเมืองที่ซุนกวนกับเล่าปี่ปกครอง

ซุนกวนเป็นเจ้าเมืองกังตั๋ง อันเป็นหัวเมืองใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกได้ครองเมืองโดยสืบสกุล แลเป็นผู้อยู่ในศีลธรรมปกครองบ้านเมืองดี จึงมีคนนิยมเข้าเป็นพวกจนมีกำลังมาก เล่าปี่นั้นเดิมเป็นคนอนาถา แต่สกุลสูงเป็นเชื้อสายในราชวงศ์ฮั่น แลเป็นผู้มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี กับเผอิญได้คนดี มีฝีมือไว้เป็นนายทหารหลายคน จึงมีชื่อเสียงปรากฏ แลพวกเจ้าเมืองมักเชิญให้ไปช่วยในเวลาเกรงศัตรู แต่เล่าปี่เป็นคนอาภัพ แม้ได้นายทหารดีก็มีกำลังพลน้อย มักต้องหลบหนีเอาตัวรอดเนื่องๆ จึงไม่สามารถตั้งมั่นเป็นหลักแหล่ง จนได้ขงเบ้งเป็นที่ปรึกษา แนะนำให้ไปเป็นสัมพันธมิตรกับซุนกวน ช่วยกันต่อสู้โจโฉจึงรักษาตัวได้ และต่อมาจึงไปได้เมืองเสฉวนเป็นที่มั่นอยู่ทางทิศตะวันตก เรื่องราวตอนนี้ แม่พระเจ้าเหี้ยนเต้เป็นแต่อย่างเจี๋ยอยู่ในศาล ในพงศาวดารก็ยังนับว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดินท้าวทั้งประเทศจีน

ครั้นโจโฉตายลง โจผีลูกโจโฉได้เป็นที่เชียงก๊กแทน เลยอดพระเจ้าเหี้ยนเต้เสียจากราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. 763 แล้วตั้งตัวขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ราชวงศ์ใหม่ เรียกว่าราชวงศ์วุยก๊ก ฝ่ายเล่าปี่ถือว่าเป็นสมาชิกราชวงศ์ฮั่น ก็ตั้งตัวเป็นพระมหากษัตริย์สืบราชวงศ์ฮั่นขึ้น ณ เมืองเสฉวน ซุนกวนไม่ยอมยกขอมขึ้นแก่โจผีหรือเล่าปี่ ก็ตั้งตัวเป็นเอกราชขึ้นที่เมืองกังตั๋งบ้าง ตั้งแต่นั้นประเทศจีนจึงแยกกันเป็นสามก๊ก คือ 3 ราชอาณาจักรอันเป็นอิสระแก่กัน อาณาเขตของพระเจ้าโจผีได้นามว่า “วุยก๊ก” อาณาเขตของพระเจ้าเล่าปี่ได้นามว่า “จ๊กก๊ก” อาณาเขตพระเจ้าซุนกวนได้นามว่า “ง่อก๊ก” เป็นอยู่อย่างนั้นไม่นานเท่าใด พอสิ้นพระเจ้าเล่าปี่ พระเจ้าโจผีแลพระเจ้าซุนกวนแล้ว เชื้อสายที่รับรัชทายาทสืบมาก็เสื่อมความสามารถลงด้วยกันทั้งสามก๊ก สุมาเจียวซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการวุยก๊กปราบจ๊กก๊กได้ก่อน แล้วสุมาเอี้ยน ลูกสุมาเจียวชิงราชสมบัติวุยก๊ก ตั้งราชวงศ์ใหม่เรียกว่าราชวงศ์จิ้น พระเจ้าสุมาเอี้ยนปราบง่อก๊กได้อีกก๊กหนึ่ง แผ่นดินจีนก็กลับรวมกันเป็นราชอาณาจักรเดียวสืบมาสิ้นเรื่องสามก๊กเท่านี้

จากรูปเรื่องสามก๊กที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า เรื่องสามก๊กกล่าวถึงเหตุการณ์บ้านเมืองของจีนสมัยราชวงศ์ฮั่น ที่มีพระเจ้าเลนเต้เป็นกษัตริย์ปกครองอยู่ แต่พระเจ้าเลนเต้เป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ บ้านเมืองจึงเกิดความวุ่นวาย เกิดโจรภัยใหญ่ ชื่อว่าโจรโพกผ้าเหลืองทำการปล้นสะดม ประชาชนเดือดร้อนกันทั่วหน้า เล่าปี่ กวนอู และเตียวหุย ได้ร่วมกันปราบปรามโจรได้ และได้เป็นเจ้าเมืองเล็กๆ

ราชโอรสของพระเจ้าเลนเต้ 2 พระองค์ คือ หองจูเปียนและหองจูเหียบ พี่น้องต่างมารดา แย่งชิงราชสมบัติโดยกบฏในพระราชสำนักจับหองจูเปียนฆ่า แล้วตั้งหองจูเหียบขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินพระนามว่า “พระเจ้าเหี้ยนเต้” โดยมีตั้งโโต๊ะเป็นผู้สำเร็จราชการ ตั้งโโต๊ะตั้งตนเป็นใหญ่ ชุนนางน้อยใหญ่พากันหลีกหนีไปยังหัวเมืองต่างๆ ในบรรดาชุนนางนั้นมีโจโฉรวมอยู่ด้วย

ต่อมาตั้งโโต๊ะแพ้มารยาเตียวเสี้ยน ลี้ไปลวงตั้งโโต๊ะไปฆ่า พรรคพวกของตั้งโโต๊ะตั้งตนเป็นใหญ่ แทน พระเจ้าเหี้ยนเต้ต้องลี้ภัยหนีไปอยู่เมืองสองหลง โจโฉปราบปรามพรรคพวกของตั้งโโต๊ะจนสำเร็จ และได้เป็นใหญ่มีอำนาจอยู่ในเมืองหลวง

โจโฉใช้อำนาจบาตรใหญ่จน ชุนกวน เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย จูล่ง และขงเบ้ง คิดปราบปราม ก็ให้เกิดการรบราฆ่าฟันยืดเยื้อ จนกระทั่งโจโจตาย โจยู่บุตรของโจโจ ตั้งตนเป็นใหญ่ที่เมืองลกเอียง เล่าปี่เป็นใหญ่ที่เมืองเสฉวน ภายหลังเล่าปี่ตาย เล่าเสี้ยนบุตรของเล่าปี่ได้เป็นแทน

หลังจากนั้นไม่นาน ก็ต่างๆ เริ่มอ่อนแอลง สุมาเจียวได้ปราบก๊กของเล่าเสี้ยนสำเร็จ ภายหลังสุมาเอี้ยนบุตรสุมาเจียวปราบก๊กของชุนกวนได้ จึงรวมทั้งสามก๊กเข้าด้วยกัน แล้วตั้งเป็นราชวงศ์จิ้นขึ้นปกครองแทน

ประวัติของตัวละคร

จากการศึกษาพบว่าได้มีผู้เรียบเรียงประวัติของตัวละครสามก๊กไว้ ดังนี้

ออคุย รัตนมันเกษม (2543: 133-156) ได้กล่าวถึงประวัติ กุยกะ ไว้ สรุปได้ว่า กุยกะ มีชื่อรองว่า ฟิงเสี้ยว เป็นชาวตำบลหย่งตี้ เมืองอึ้งชวน (ปัจจุบันคืออำเภออิ๋ มณฑลเหอหนาน) เกิดปลายรัชสมัยตงฮั่น ในวัยเยาว์ได้ศึกษาหาความรู้ด้านการเมือง การทหาร และประวัติศาสตร์ จนแตกฉาน เมื่ออายุได้ 27 ปี ได้รับราชการกับโจโจ โดยการแนะนำของชุนฮก ก่อนไปอยู่กับโจโจ กุยกะ เคยอยู่กับอ้วนเสี้ยวก่อน แต่ได้ประเมินแล้วว่า แม้อ้วนเสี้ยวมีกำลังทหารมาก มีเขตอิทธิพลกว้างขวางใหญ่โต แต่นิสัย อ้วนเสี้ยวนั้นต้องการผู้มีความรู้ แต่กลับใช้คนไม่เป็น กุยกะ จึงตัดสินใจไปจากอ้วนเสี้ยว และเลือกโจโจเป็นนาย

เมื่อโจโลได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นต่างๆกับกุยแกก็ เริ่มรู้สึกถูกใจ จนถึงกับบอกว่า “ผู้ที่ทำให้ข้าทำการใหญ่ได้สำเร็จคือ เขาคนนี่” กุยแกก็จิตใจ ที่มีนายมีความสามารถ ถึงกับบอกว่าท่านโจโลเป็นนายในฝันของข้าโดยแท้” ซึ่งทั้งสองต่างชื่นชมกัน และกัน หลังจากนั้น โจโลได้แต่งตั้งให้กุยแกเป็นเสนาธิการทหาร ในเดือน 10 เดือนอักษ ปีที่ 1 ตรงกับ ค.ศ. 196 และ หลังจากนั้น โจโลก็ได้แต่งตั้งกุยแก เป็นขุนซื้อ ขณะนั้นกุยแก มีอายุ 27 ปี

เดือนอักษ ปีที่ 3 ตรงกับ ค.ศ.198 โจโลตัดสินใจบุกไปกำจัดลิโป้ โดยชวนอิ้วกับกุยแก ได้ร่วมกันเสนอแผน ทดน้ำและปล่อยให้น้ำทะเลลักเข้าเมืองและไม่นานก็สามารถจัดการลิโป้ลงได้ ต่อมาโจโลก็เริ่มปราบก๊กต่างๆ ทั้ง เตียวลิว อ้วนสุด จนเปลี่ยนจากฝ่ายเสียเปรียบจนเริ่มมั่นคง โดยมีกุยแกคอยเป็นขุนซื้อออกอุบาย จนอาณาเขตของโจโลเริ่มแผ่ขยายออกไป

ต่อมามีข่าวมาว่า ชุนเซ็กแห่งกังตั้งจะบุกมาสูโต้ ทหารโจโลถึงกับเสียขวัญเป็นอันมาก แต่กุยแกกลับไม่เกรง และกล่าวกับโจโลว่า “ชุนเซ็กเป็นคนที่รบเก่งทหารของเขาล้วนชำนาญศึกหาข้อบกพร่องได้ยาก แต่จุดนี้เองกลับกลายเป็นจุดอ่อนของเขา ถึงแม้ชุนเซ็กจะมีกำลังร้อยหมื่น เขาก็เหมือนอยู่ลำพังในทุ่งกว้าง วิธีจะกำจัดเขาไม่จำเป็นต้องใช้ทหารจำนวนมาก เพียงใช้แต่ยอดฝีมือ เพียงคนเดียวก็จัดการกับเขาได้ ข้าพเจ้าคิดว่า คนบ้าบิ่นอย่างชุนเซ็กคงจะตายโหง เพราะถูกลอบสังหารเป็นแน่แท้” กุยแกได้ทำนายไว้อย่างแม่นยำ เพราะต่อมาอีกไม่นานชุนเซ็กก็ถูกทหารเลวลูกน้องเจ้าเมืองที่ชุนเซ็กส่งประหารในฐานะกบฏจึงมีใจเจ็บแค้น

ครั้นก่อนเกิดศึกที่ กัวต้อ กุยแก ได้วิเคราะห์สภาพการต่างๆเกี่ยวกับทางฝ่ายอ้วนเสี้ยว และได้เปรียบเทียบอ้วนเสี้ยวกับโจโล ว่า โจโล ชนะ อ้วนเสี้ยว ถึง 10 ประการ ว่า

...ท่านชนะสิบประการนั้น คือ ท่านมิได้ถือตัว ถึงกระทำการสิ่งใด ถ้าผู้น้อยจะขัดท่านว่า ผิดแลชอบ ท่านก็เห็นด้วย ประการหนึ่ง น้ำใจท่านโอบอ้อมอารีต่อคนทั้งปวง แล้วจะทำการสิ่งใด ก็ถือเอารับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้เป็นประมาณ คนทั้งหลายก็ยินดีด้วย ประการหนึ่ง ท่านจะว่ากล่าวสิ่งใดก็สิทธิ์ขาดมีสง่า คนทั้งปวงยำเกรงเป็นอันมาก ประการหนึ่ง ท่านใจสัตย์ซื่อเลี้ยงทหารโดยยุติธรรม ญาติพี่น้อง ผิดก็ว่ากล่าวมิเข้าด้วยผู้ผิด ประการหนึ่ง ท่านจะคิดทำการสิ่งใดเห็นเป็นความชอบก็ตั้งใจทำไปจนสำเร็จประการหนึ่ง ท่านจะรักผู้ใดก็รักโดยสุจริตมิได้ล่อลวง ประการหนึ่ง ท่านเลี้ยงคนซึ่งอยู่ใกล้กับอยู่ไกล ถ้าดีแล้วเลี้ยงเสมอกัน ประการหนึ่ง ท่านจะทำการสิ่งใดก็ทำตามขนบธรรมเนียมโบราณ ประการหนึ่ง

ท่านชานาญกลสงคราม ถึงกำลังข้าศึกมากกว่าท่านก็คิดเอาชนะ ได้สิบประการ ฝ่ายอ้วนเสี้ยว จะแพ้ท่านสิบประการนั้นคือ อ้วนเสี้ยวเป็นคนถืออิสรียศ มิได้เอาความคิดผู้ใด ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวเป็นคนหยาบเข้าทำการ โดยโหวหาร ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวจะว่ากิจการสิ่งใด มิได้ศึกษาประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวเห็นแก่ญาติพี่น้องของตัว มิได้ว่ากล่าวตามผิด และชอบประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวจะคิดการสิ่งใดมักกลับเอาดีเป็นร้าย เอาร้ายเป็นดี มิได้เชื่อใจของตัวประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวจะเลี้ยงผู้ใด มิได้ปกติ ต่อหน้าว่ารักลับหลังว่าชัง ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวมักรักคนซัดซึ่งประสมประสาน ผู้ใดห่างเหินถึงซื่อสัตย์ก็มีใจชัง ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวกระทำความผิดต่าง ๆ เพราะฟังคำยุยง ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวจะทำการสิ่งใด เอาแต่เอาใจ มิได้ทำตามอย่างธรรมเนียม โบราณ ประการหนึ่ง อ้วนเสี้ยวมิได้รู้กลศึก แต่มักพอใจทำการศึกล่อลวง จะชนะก็ไม่รู้จะแพ้ก็ไม่รู้ เป็นสิบประการ

(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2543: 247-248)

หลังจากนี้โจโฉก็กรีธาทัพขึ้นเหนือ เพื่อรบกับอ้วนเสี้ยว ในเวลาต่อมา กลายเป็นศึกที่ยิ่งใหญ่อีกศึกในประวัติศาสตร์สามก๊ก เรียกว่า ยุทธการกัวต้อ หลังจากที่เกิดศึกใหญ่ ยุทธการกัวต้อ โจโฉชนะอ้วนเสี้ยวที่มีกำลัง 7 สิบหมื่น โดยที่ กำลังโจโฉมีเพียง 7 หมื่น จนในที่สุด อ้วนเสี้ยวก็ตรอมใจตาย มีขุนนางหลายคนเสนอให้โจโฉตามไปตีล้างโคตร เขี่ยบถันอ้วนเสี้ยวให้ราบ แต่ถูกแกลกลับเสนอความเห็นอีกอย่าง ตรงข้ามว่า ไม่จำเป็นต้องรบให้เหนื่อยแรง แต่ควร จะถอยทัพเสียก่อน ปล่อยให้อ้วนถำ อ้วนซงฆ่าฟันกันเองจนบอบช้ำด้วยกันทั้งคู่ จากนั้นจึงค่อยยกทัพปราบปราม ก็จะตีอ้วนถำ อ้วนซงได้โดยง่าย โจโฉจึงเห็นด้วย และใช้กลยุทธนี้ เหตุการณ์เป็นไปตามที่กุกแกลคาดเอาไว้ โจโฉจึงยึดได้พื้นที่ของอ้วนเสี้ยวมากมาย

จากนั้น อ้วนซง จึงหนีขึ้นเหนือไปขอพึ่งเผ่าอุหนซึ่งเป็นชนเผ่า อยู่นอกด่านกำแพงเมืองจิน ที่ปรึกษาหลายคนก็ทัดทานไว้ว่าไม่ควรตามไปตีเพราะ เกรงว่าเมื่อยกทัพพ้นเขตแดนกำแพงไป ฝ่ายเล่าเปียวที่มีเล่าปี่ไปอยู่ด้วยจะถือโอกาส บุคมาสูโต แต่คราวนี้กุกแกล กลับเสนอให้ใช้กำลังตาม อ้วนซงไป โดยให้ความเห็นว่า สถานการณ์ครั้งนี้ ผิดกับครั้งก่อน พวกชาวอุหนถือว่า อยู่ในชัยภูมิที่ได้เปรียบนอกด่าน คงไม่คิดว่าพวกเราจะกล้ายกกำลังตามไปจู่โจม จึงมีความประมาทไม่ทันระวังตัวเท่าที่ควร เราต้องรีบ ยกกำลังไปอย่างรวดเร็วและเผด็จศึกอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะอ้วนเสี้ยวเคยมีบุญคุณกับเผ่าอุหน พวกอุหนต้องกตัญญูด้วยการปกป้องอ้วนซง เป็นแน่ ถ้าเราปล่อยให้อ้วนซง

ไปนานๆ อ้วนซงอาจพีนกำลังแล้วยกทัพกลับมาสู้กับเราอีก เราควรรีบยกทัพไปถอนรากถอนโคน ให้สิ้นซาก ส่วนเรื่องเล่าเปียวนั้น ข้อนี้ไม่ต้องเป็นห่วงเพราะข้าพเจ้าพิจารณานิสัยใจคอของเล่าเปียวแล้วมีความระแวงไม่วางใจเล่าเปียวอยู่มาก คงไม่กล้ามอบกำลังให้เล่าเปียวลอบมาตีเมืองเราได้แน่” โจโฉเห็นด้วยกับความคิดกุยกะ จึงสั่งเคลื่อนทัพไปบุกพวกอุฮวนทันที เมื่อถึงชายแดน กุยกะก็เสนอแผนการทำศึกว่า “การทำศึกครั้งนี้ต้องใช้แผนการที่รวดเร็ว จะมัวใช้ทัพเดินทางไปแบบนี้มิได้เพราะข้าศึกจะรู้ตัวเสียก่อน ขอให้จัดทัพน้อยเป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็ว ใช้อาวุธเบาเดินทางไปอย่างเงียบกริบด้วยกำลังไม่มากนักก็จะเอาชนะได้ง่ายๆ อย่างไม่เปลืองกำลัง” โจโฉก็ตกลงทำตามที่กุยกะว่า จากนั้นก็สามารถปราบเผ่าฮวน อุฮวนลงได้ แต่ อ้วนซงหนีไปได้ พร้อมกับน้องชายอีกคนชื่ออ้วนฮี หนีไปอยู่ ถึงแดนเหลียวตง นี่เป็นชัยชนะอีกชัยชนะที่เป็นการเสริมสร้างรากฐานของโจโฉ แต่การมาทำศึกปราบอุฮวนครั้งนี้ กุยกะ ได้ล้มป่วยระหว่างเดินทาง ด้วยแพ้ดินฟ้าอากาศ จนต้องกลับมารักษาตัวที่เมืองสุโต ครั้นโจโฉเสร็จศึกกลับมา กุยกะก็จากไปแล้ว ด้วยวัยเพียง 38 ปี ใน เดือนธันวาคมปี 12 ตรงกับ ค.ศ. 207 การจากไปของกุยกะนี้ โจโฉถึงกับคร่ำครวญ อาลัยอาวรณ์ยิ่งนัก แต่ก่อนการจากไปของเขาช่างสร้างผลงานที่ทำให้ทุกคนถึงกับ ขอมรรับในตัวกุยกะว่าเป็นยอดกุนซือของโจโฉ โดย กุยกะ ได้เขียนจดหมายฝากเด็กกำพร้าให้โจโฉเมื่อโจโฉเสร็จศึกกลับมา โดยเมื่อโจโฉ อยู่ ณ เมืองอิจิว เตียวเลี้ยวก็กล่าวต่อโจโฉว่า “หากมีบุกไปเหลียวตงก็สมควรถอนทัพกลับ เพราะเกรงว่าเล่าเปียวจะบุก” โจโฉก็กล่าวว่า “ถ้าเราได้ ศิรยะ 2 พี่น้องนั้นเมื่อไหร่ ก็จะยกทัพกลับทันที” เพียงชั่วครู่ กงซุนของเจ้าเมืองเหลียวตงได้ส่งคนนำศิรยะ อ้วนซง อ้วนฮี มาให้ ทุกคนในบริเวณนั้นถึงกับตะลึง โจโฉจึงหัวเราะแล้วกล่าวว่า “ไม่ผิดไปจากที่กุยกะคาดไว้จริงๆ” ขุนนางทั้งหลายจึงถามว่า เหตุใดท่านจึงว่า มิผิดคำกุยกะ โจโฉจึงยื่นข้อความในจดหมายที่กุยกะฝากไว้ก่อนตาย ให้อู๋ ซึ่งเขียนไว้ว่า

“เวลานี้ได้ข่าวอ้วนซงอ้วนฮี หนีไปเหลียวตง ท่านสมควรยกทัพติดตามไปเป็นอันขาด กองซุนของหัวนักรงตระกูลอ้วนจะยึดแย้งมานานแล้ว เมื่อทั้ง 2 พี่น้องไปอาศัยที่นั่น ก็ต้องหัวนักรงเป็นธรรมดา แน่แน่นอน ถ้าเรายกทัพไป พวกมันจะร่วมมือต่อต้าน แต่ถ้ามิไล่ตามกองซุนของและพวก อ้วนซง อ้วนฮีจะเข้มงว่กันเอง ขอให้ท่านคอยดู”

(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2543: 476)

บรรดาขุนนางแล ขุนพลที่อยู่บริเวณนั้น ต่างก็ชื่นชมและยกย่องในตัวกุยเก แนับว่า กุยเก ถือเป็นยอดขุนซื่อของโจโฉเลยที่เดียวแม้สิ้นบุญไป แล้วยังฝากผลงานอันลือเลื่องเอาไว้ ซึ่งทำให้ รากฐานของโจโฉยิ่งมั่นคงมากยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นก็มึศึกที่ลือเลื่องในสามก๊กอีกนั่นคือ ยุทธนาวีที่ ผาแดง ซึ่งครั้งนี้โจโฉพ่ายแพ้ จนเมื่อหนีกลับมาสูโ้ได้ แล้วยิ่งกับคร่ำรเวญหากุยเกว่า “หากกุยเกยังมี ชีวิตอยู่ ข้าคงไม่ต้องตกอยู่ในสภาพนี้”

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า กุยเก เป็นที่ปรึกษาคนสำคัญของโจโฉ ขุนสกลเป็นผู้แนะนำ กุยเกแก่โจโฉ กุยเกมีสติปัญญาในการวางแผนเป็นเลิศ อีกทั้งกล้าตัดสินใจจึงได้รับความไว้วางใจ จากโจโฉ คิดวิเคราะห์วางแผนการต่างๆ ให้โจโฉ จนโจโฉ จนระศัตรูเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคง ให้แก่โจโฉ

อคุลย์ รัตนมันเกษม (2543: 13-40) ได้กล่าวถึงขงเบ้งไว้ สรุปได้ว่า ขงเบ้ง มีชื่อจริงว่า จูกัดเหลียง แซ่ จูกัด (จูเก้อ) เกิดเมื่อปี พ.ศ.724 ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าเลนเต้แห่งราชวงศ์ตั้งฮั่น (ตงฮั่น) ที่อำเภอ หยงตู เมือง หลังเย่ เป็นผู้สืบสกุลของจูเก้อฟง ซึ่งมียศเป็น ชื่อลิ่เจียวอู่ในสมัย แผ่นดินพระเจ้าฮวนเต้ จูเก้อฟงเป็นคนซื่อตรง ไม่เกรงกลัวผู้มีอำนาจอิทธิพล สุวีจาง ซึ่งเป็น ราชินิกุลไม่เคารพยำเกรงกฎหมายบ้านเมือง จูเก้อฟงจะจับกุม เป็นเหตุให้พระเจ้าฮวนเต้พิโรธ ต้องถูกปลดเป็นสามัญชน ทิ้งไว้แต่ชื่อเสียงแห่งความซื่อสัตย์ จูเก้อกุย บิดาของขงเบ้งเคยเป็น เจ้าเมืองไท่ชานจวิน มีบุตรชายสามคน คือจูกัดกิ้น (จูเก้อจิ้น) ขงเบ้ง (จูเก้อเหลียง) และจูกัดจวิน บิดามารดาขงเบ้งเสียชีวิตเมื่อเขายังเด็ก สามพี่น้องจึงอยู่กับอาชื่อ จูเก้อเสียน

ขงเบ้งเกิดในปลายสมัยแผ่นดินตงฮั่น ซึ่งเป็นยุคที่มีคมนตรีสุดยุคหนึ่ง ชั้นที่ต่างพากันชิง อำนาจ ต่อมาเกิดกบฏโจรโพกผ้าเหลือง ขงเบ้งและครอบครัวหลบหนีภัยสงครามไปอาศัยอยู่กับ อ้วนสุดที่เมืองห้วยหน่า อ้วนสุดส่งจูเก้อเสียนไปเป็นข้าหลวงที่เมืองอี้จาง ต่อมาอ้วนสุดพ่ายศึก เสียชีวิต ทางราชสำนักส่งจูเห่ามาเป็นข้าหลวงที่เมืองอี้จาง จูเก้อเสียนจึงอยู่เมืองนี้ไม่ได้ ต้องพาขง เบ้ง และจูกัดกิ้น (จูเก้อจวิน) ไปอาศัยอยู่กับเล่าเปียวสหายเก่าที่เกงจิ๋ว ส่วนจูกัดกิ้น (จูเก้อจิ้น) ซึ่งโตเป็นผู้ใหญ่แล้วได้ไปอาศัยอยู่กับซุนกวน ต่อมาไม่นาน จูเก้อเสียนเสียชีวิตลง ในเวลานั้น ขงเบ้งมีอายุ 17 ปี ได้ไปปลุกกระท่อมอาศัยที่อำเภอเตงเสียนในเมืองลำหยง (หนานยัง) ซึ่งอยู่ห่าง จากเมืองซงหยงไปทางทิศตะวันตก 20 ลี้ สถานที่ขงเบ้งอยู่นั้น เรียกขานกันว่า หลงจง

ขงเบ้งทำไรร่นาอยู่อย่างสัน โดษ และหมั่นศึกษาคำราชาต่างๆ รวมทั้งได้พบปะกับนักวิชาการหลายคนในแถบนั้น ขงเบ้งมักจะแลกเปลี่ยนความรู้กับสหายสี่คน คือ ชีชี ลีอวทเวียน เมิ่งกงเวย และซุยโจวผิง เสมอ

ขงเบ้งมีสติปัญญาที่ฉลาด หลักแหลม จนได้รับฉายาจาก บังเต็กกง บังเต็กกงเป็นคนดูคนเก่ง และเรียกขงเบ้งว่า “สกลหลง” แปลว่า มังกรหลับ หรือ มังกรซ่อนกาย และเรียกบังทองหลานของตนว่า “สองซุ” แปลว่า หงส์อ่อนหรือลูกหงส์

ขงเบ้งแต่งงานกับนางหวังเย่อิง ธิดาของอ้วงเจิ้งยั้น ทั้งสองสามีภรรยาทำไร่ไถนาอยู่ที่กระท่อมหลงจางอย่างสัน โดษนานเป็นสิบปี จนกระทั่งในปี พ.ศ.750 เล่าปี่ได้รับคำแนะนำจากสุมาเต็กโช และชีชี ว่า หากเล่าปี่ได้ สกลหลง หรือ สองซุ มาเป็นที่ปรึกษา การก็จะสำเร็จได้ เล่าปี่ก็ได้เดินทางไปพบขงเบ้งถึงสามครั้ง จึงได้เจรจากับขงเบ้ง และเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา โดยชีชี ได้กล่าวถึง ขงเบ้งกับเล่าปี่ไว้ว่า

...กับข้าพเจ้านะหรือ เมื่อเทียบด้วยท่านผู้นี้แล้ว ข้าพเจ้าเป็นเสมือนม้าเทียมลากโคโรโคโตตัวหนึ่ง กับกิเลน เป็นกาแก่ๆ (ตาน้ำข้าว) กับพญาหงส์ (ซึ่งเห็นได้สุดแสนไกล) บุษย์ผู้นี้ ประเสริฐเฉกเช่นท่านควนจุง (จวันตัง) และโยอี (งักเย) แต่ในความเห็นของข้าพเจ้า, เขายังเลิศจามากนัก เขากอปรด้วยสติปัญญาอันหยั่งได้แจ้งฟ้า และรอบรู้ตลอดดิน เป็นเอกบุรุษซึ่งมีเงา (แห่งปัญญา) ยิ่งใหญ่กว่า (อันสามารถจะบดบังปลกคลุม) ทุกผู้ทุกคนในภิกพนี้...

(ยาขอบ, 2545: 1)

เมื่อขงเบ้งมาอยู่กับเล่าปี่แล้วก็ได้ช่วยคิดรวบรวมกำลังทหารให้เล่าปี่ได้เพิ่มมากขึ้น ต่อมาได้คิดเข้าเจรจา ให้ซุนกวนเข้าร่วมรบกับเล่าปี่ เพื่อจะกำจัดโจโฉได้โดยง่าย ครั้นนี้ ขงเบ้งทำหน้าที่เจรจาทางการทูตได้อย่างดี ซุนกวนยอมร่วมรบกับเล่าปี่

ขงเบ้งได้ทำหน้าที่ กุนซื่อ ให้กับเล่าปี่ จนสามารถได้ครองเมือง ฮันตัง ได้ตั้งตนเป็นฮันตังอ่อง (ฮันจงอ่อง) และจนเล่าปี่ ได้เป็นฮ่องเต้แห่งราชอาณาจักรจ๊กฮัน ต่อมาเล่าปี่สิ้นพระชนม์ และเล่าเสียนผู้บุตรขึ้นครองราชสมบัติสืบแทน

จนกระทั่งในเดือน 8 ของปี (พ.ศ.777) ขงเบ้งล้มป่วยตายในกองทัพ ขณะที่สิริอายุได้ 54 ปี ถ้วน ก่อนขงเบ้งจะตาย เขาได้มอบหมายให้เจียวอ้วนสืบทอดงานบริหาร และให้บิสูยสืบต่อเจียวอ้วน ส่วนงานด้านการทหารตกแก่เกียงฮุย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ขงเบ้ง เป็นที่ปรึกษาคนสำคัญของเล่าปี่ ที่มีสติปัญญามาก จนได้รับฉายาว่า มังกรซ่อนกาย ขงเบ้งมีสายตายาวไกล มุขมการณ์ที่ยิ่งใหญ่ มีความกว้างขวางลึกซึ้ง ขงเบ้งสามารถวางแผนการต่างๆ ได้อย่างดี ทำให้เล่าปี่ได้รับชนะจนได้ขึ้นเป็นพระเจ้าเล่าเสี้ยนแห่งราชอาณาจักรจ๊กฮั่น จึงกล่าวได้ว่า ขงเบ้ง นั้นเป็นที่ปรึกษาสำคัญที่สุดของเล่าปี่ แห่งอาณาจักรจ๊กฮั่น

ยาขอบ (2533: คำนำ) ได้กล่าวถึง จิวอี้ไว้ สรุปได้ว่า จิวอี้ (โจวหวิ-Chou yu) เป็นชาวอำเภอซู เมืองหลูเจียง (โลกั้ง) มณฑลฮันซุชย มีชื่อรองว่า กงจิ้น รูปร่างสง่างาม จิตใจกว้างขวาง มีความรู้ความสามารถในทางทหาร ชำนาญการดนตรี และติดเจ้าชู้ ภรรยาชื่อเสี่ยวเกี้ยว เป็นบุตรคนที่สองของเจียวกวง ชอบพอกันกับซุนเซ็ก เรียกซุนเซ็กว่าพี่ ร่วมมือกันสร้างอำนาจในกังตั๋งเป็นผลสำเร็จ จึงได้เป็นเจี้ยฮุยจงหลังเจียง (นายทหารองครักษ์) บัญชาการอยู่ที่ด่านปาจิ๋ว (ในสามก๊กฉบับใหญ่เรียกว่า ปากิว) ในมณฑลเจียงสี เมื่อซุนเซ็กตายแล้วได้ร่วมมือกับซุนกวนสร้างอำนาจต่อไป จนสามารถตีทัพเรือโจโฉ ที่เซ็กเพ็ก (ซีอี่ปี่) ทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังยิ่ง ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 36 ปี ที่ด่านปาจิ๋ว

ไพรัช เสงตระกุลสิน (2550) ได้กล่าวถึง จิวอี้ไว้ สรุปได้ว่า โจวฮวย (จิวฮุย พ.ศ. 718 - พ.ศ. 753) ชื่อ กงจิ้น (กงกั้ง) เป็นชาวเมือง ลู่เจียนซุ (โล้วกั้งซุ) เกิดมาในตระกูลขุนนางผู้ดีเก่า บรรพบุรุษ โจวหย่ง (จิวเว้ง) เป็นขุนนางฝ่ายกรมอาลักษณ์ในรัชสมัยของพระเจ้า ฮั่นจิ้นตี้ (ฮั้งเก่งตี้), และในรัชสมัยของพระเจ้า ฮั่นเหอตี้ (ฮั้งฮั่วตี้), ปู่ โจวจิ้น (จิวเก่ง), อา โจวจง (จิวตง), ตำแหน่งยศขุนนางถึง ไท่เว่ย (ไท่เอว๋ย) บิดา โจวอี่ (จิวอี่) ดำรงตำแหน่งผู้ว่านคร ลั่วหยาน

จิวอี้ เมื่อวัยเด็ก ได้รับการอบรมสั่งสอนจากตระกูลผู้ดีอันเข้มงวดกวดขัน มีวิชาทางฝ่ายบู๊ และฝ่ายบุ๋น อีกทั้งได้เล่าเรียนทางศิลปะ การเล่นหมากรุก การตีฉิม การวาดรูปด้วยฝีมืออันสูงส่ง มีความสามารถเป็นพิเศษ สมัยนั้นมีคำพังเพยว่า “ท่วงทำนองเพลงผิด โจวหลาน รู้ลึก” แสดงว่าหาก จิวอี้ ฟังดนตรีเล่นผิดเพียงเล็กน้อย ก็จักฟังออก จิวอี้ เมื่อตอนวัยเด็ก มีความมานะพยายาม และมีปณิธานอันแน่วแน่ ชอบสังเกตคบหาเหล่าบัณฑิตผู้มีชื่อเสียง และได้คบหาเด็กในวัยอายุ

เดียวกันเป็นเพื่อนสนิท คือ ชุนเซ็ก และเมื่อ ชุนเกียน บิดา ชุนเซ็ก ยกกองกำลังปราบทราฐ ตั้งโต๊ะ นั้น จิวอี้ ได้ชักชวน ชุนเซ็ก นำมารดาและครอบครัวมาอยู่อาศัยกับครอบครัวของ จิวอี้ ณ ชู โดยยก บ้านหลังหนึ่งให้อยู่กันต่างหากพร้อมด้วยคนรับใช้พร้อมสรรพ ดังนั้น คนทั้งสองจึงคบหากันเป็น มิตรสนิทใคร่อันแน่นแฟ้น จิวอี้ เมื่อเติบโตเป็นหนุ่ม รูปร่างสูงใหญ่ หน้าตางดงาม เป็นชายหนุ่ม ที่มีเสน่ห์แก่เพศตรงข้ามในยุคนั้น เมื่อ ชุนเซ็ก เข้าร่วมกับ อ้วนสุด จิวอี้ ก็เข้าร่วมด้วย และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง ดันหยาน (ตองเอียง) ของท่านอา โจวเซี่ยน (จิวเซี่ย)

มีนาน ชุนเซ็ก ได้เห็นห่างจาก อ้วนสุด จึงได้มีหนังสือไปบอกกล่าวให้ จิวอี้ ทราบ จิวอี้ ได้ขอยืมกองทัพจากเจ้าอา ไปต้อนรับ ชุนเซ็ก ถึงหน้าเมือง และเมื่อ ชุนเซ็ก ได้พบหน้ากับ จิวอี้ ได้กล่าวอย่างดีใจว่า “ข้าได้เห็นหน้าท่านแล้ว มีความหวังอย่างยิ่งว่าการใหญ่จักสำเร็จในวัน ช่างหน้า” ดังนั้น จิวอี้ จึงได้ร่วมทำศึกกับ ชุนเซ็ก บุกโจมตีเมือง หวงเจียน (ห่วยกั๋ง), ดันหลี่ (ติงหลี่), และข้ามลำน้ำไปบุกโจมตี ม่อหลิน (มกเล็ง), หูซู่ (โหวซก), เจียนจิน (กั๋งเซ็ง), โจมตี กองทัพของ หลิวเหยา (เล่าเอี้ยว) แดกพ่ายไป เวลานั้น กองทัพของ ชุนเซ็ก ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีกองกำลังนับหมื่นคน และด้วยเมือง ดันหยาน นั้นเป็นทำเลชัยภูมิที่สำคัญ แต่ได้ถูกควบคุมโดย อ้วนสุด ชุนเซ็ก จึงให้ จิวอี้ ไปเฝ้าระวังรักษา เมื่อ จิวอี้ ควบคุมเมือง ดันหยาน ได้มีนาน ก็ได้ทำการฝึกทหาร ส่องส่องกองกำลัง สะสมเสบียงอาหาร เป็นกองหนุนส่งไปป้อน ชุนเซ็ก อ้วนสุด เห็นเช่นนั้น จึงมิยอมปล่อยให้เมือง ดันหยาน ได้ส่งน้องชายลูกพี่ลูกน้อง หยวนเหยียน (อ้วนเอียง) ไปเป็นเจ้าเมืองแทน จิวอี้ และให้ จิวอี้ อาหลานไปควบคุมเมือง โช่วซุน อ้วนสุด ใคร้จักให้ จิวอี้ เป็นแม่ทัพร่วมการศึก แต่ จิวอี้ มองเห็นการไถลว่า อ้วนสุด จักทำการใหญ่มีสำเร็จ จิวอี้ จึงเริ่มเอา ในออกห่างจาก อ้วนสุด แต่ได้ขอร้อง อ้วนสุดขอตั้งมั่น ณ เมือง กูเฉา (กูเซ้า) เพื่อเตรียมการถอยไป ทางตะวันออก อ้วนสุด ได้แต่งตั้ง จิวอี้ เป็นเจ้าเมือง กูเฉา ทันทีศักราช เจียนอัน ปีที่ 3 พ.ศ. 741 จิวอี้ ได้ยกเมือง กูเฉา คืนกลับสู่ดินแดน ง่อ ชุนเซ็ก ได้เดินทางไปต้อนรับด้วยตนเอง และแต่งตั้งให้เขา เป็นนายทัพ เจียนเว่ยจงหลานเจียน (เคียงอู่ตงนึ่งเจียง) ให้กองกำลังแก่เขา 2,000 นาย และม้าศึก อีก 50 ตัว จิวอี้ ได้ซ่อมสร้างสถานที่ว่าการ และตั้งนายทัพ กวนจิน (กวงจิง) เฝ้ารักษาการลำน้ำ ฉานเจียน (แยงซี) ณ จูจู่ฉี (จูจู่ตี้) ขณะนั้น จิวอี้ มีอายุได้ 24 ปี คนทั่ว ๆ ไปเรียกเขาว่า โจวหลาน (คุณชายจิว)

ต่อมา ชุนเซ็ก ต้องการพิชิตดินแดน เกงจิว ให้ จิวอี้ เป็นทัพหนุนช่วย และควบคุมตำแหน่ง เจ้าเมือง เจียนเซี่ย (กั๋งแฮ..กั๋งแฮ) จิวอี้ ร่วมกับ ชุนเซ็ก บุกโจมตีดินแดน วาน (อวง) และเมื่อบุกเข้า เมืองได้ ได้พบกับบุตรทั้งสองของ เกียวกั๋ง แม่นาง สองเกี้ยว งามเลิศล้ำ ชุนเซ็ก ได้ขอแต่งงานกับ นาง ได้เกี้ยว ส่วน จิวอี้ ได้แต่งงานกับนาง เสี่ยวเกี้ยว จิวอี้ ได้ยกทัพไปโจมตี โช่วหยาน (ชิวเอียง)

โจมติกองทัพของ หลิวซุน (เล่าฮิง) แดกพ่าย บุกตียึดเมืองท่า กังแฮ ของ เกงจิว ปัจจุบันคือดินแดนเมือง ชินโจว (ชิงจิ่ว) ในมณฑล หูเป่ย์ และเมื่อถอยทัพกลับ ก็ได้ยึดเมือง อื่อเจียน (ฮื่อเจียง) และควบคุมเมือง ปาจิว (ปาจิ๋ว)

ศักราช เจียนอัน ปีที่ 5 พ.ศ. 743 ซุนเซ็ก ได้ถึงแก่กรรม จิวอี้ ได้นำกองทัพไปร่วมงานศพ เป็นแม่ทัพคอยช่วยเหลือ ได้ร่วมมือกับ จางเจา (เตียวเจียว) ช่วยกันอุปถัมภ์ส่งเสริม ซุนกวน โดย เตียวเจียว จัดการควบคุมปกครองภายใน แก้ไขกฎระเบียบการปกครอง ส่วน จิวอี้ นั้นควบคุมทางด้านทหารกองทัพ ได้ทำศึกภายนอกเรื่อยมา และเมื่อภายหลัง อ้วนเสี้ยว ถึงแก่กรรม กองทัพของ โจโฉ ยิ่งใหญ่ไม่มีใครเทียบเคียง โจโฉ ได้ถือพระราชโองการให้ ซุนกวน ส่งบุตรไปเป็นตัวประกัน เพื่อค้ำจุนอำนาจของพระราชสำนัก ซุนกวน ได้ปรึกษากับเหล่าขุนนาง แต่หาข้อยุติมิได้ ซุนกวน ได้ตั้งใจไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของ โจโฉ แต่ยังคงจิตสองใจ จึงได้ให้ จิวอี้ มาปรึกษา ต่อหน้ามารดา จิวอี้ ได้อธิบายว่า “เมื่อสมัย จ้านกั๋ว (เจียงก๊ก) นานมาแล้ว เมืองรัฐ ฌู๋ (ฉู่) ได้มายึดมั่น ณ ดินแดน จันซาน (เกงซัว) ของเรา แม่น้ำดินแดนมีถึง 100 ลี้ แต่ภายหลังได้บุกยึดดินแดนขยายขอบเขตอาณาจักรไปทั่ว ยึดได้ดินแดน จัน (เกง) และ หยาน (เอียง) 2 หัวเมือง ตั้งเป็นอาณาจักรเมืองรัฐ ฌู๋ (ฉู่) สืบทอดมา 900 ปี บัดนี้ ท่านแม่ทัพ (ซุนกวน) ได้สืบทอดตำแหน่งจากบิดาและพี่ชาย ควบคุมได้ 6 หัวเมือง เหล่ากองทัพทหารและน้ำท่าบริบูรณ์ อีกทั้งเหล่าขุนนางก็อยู่ในโอวาท และทำเลฎเขาดั่งกำแพงเหล็ก และมีทรัพยากรมีน้ำทะเลผลิตเกลือเป็นสินค้า นำเงินเข้ารัฐ เศรษฐกิจรุ่งเรือง พลเมืองต่างจงรักภักดี ทำไมจึงต้องส่งคนไปเป็นตัวประกัน หากส่งตัวประกันไปแล้ว หากเรายอมฟังคำสั่ง โจโฉ ผลร้ายก็จักตกอยู่กับตัวประกัน จึงมีสมควรฟังคำสั่งอ้างพระราชโองการของ โจโฉ การตกอยู่ใต้อาณัติการควบคุมของผู้อื่น ท่านมีความชอบเพียงได้รับตราหยกในตำแหน่ง โฮ่ว (โหว) มีผู้ติดตามเพียงมีก่สืบคน ราชรถมีก่คัน ม้ามีก่ตัว เป็นขบวนแห่งเจ้าอันเดียวดายทางใต้เท่านั้นเองหรือหรือ ให้ท่านรอดูเหตุการณ์ ยืนด้วยขาตนเองมีดีกว่าหรือ” มารดาของ ซุนกวน ได้กล่าวกับ ซุนกวน ว่า “คำพูดของ กงจัน (กงกึ่ง) กล่าวได้ถูกต้องยิ่ง แม่น กงจัน มีอายุห่างจาก ป้อฟู (ปะฮู่..ซุนเซ็ก) เพียงเดือนเดียว แต่ข้าก็รัก กงจัน เหมือนลูกในไส้ เจ้าควรจักนับถือเขาเสมือนพี่ชายคนหนึ่ง” ดังนั้น ซุนกวน จึงได้ตัดสินใจยอมส่งตัวประกัน

ศักราช เจียนอัน ปีที่ 11 พ.ศ. 749 หวงจู่ (ฮวงโจ้ว..หองจ้อ) เจ้าเมือง เจียนเซี่ย (กังแฮ) ได้ส่งนายทัพ เต็นหรง (เต่งเล้ง) ยกทัพมารุกรานเมือง ฉาเชิน (ฉ่าชิง) จิวอี้ ได้ยกทัพไปต้านรับจับ เต็นหรง ได้ทั้งเป็นศักราช เจียนอัน ปีที่ 13 ซุนกวน ได้ยกทัพไปปราบ หองจ้อ ณ เมือง กังแฮ จิวอี้ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพหน้า ฤดูร้อน

ศักราช เจียนอัน ปีที่ 13 โจโจ ได้ลงยกกองทัพใหญ่ลงใต้บุกโจมตี เกงจิว และพิชิตตะวันออก ขณะนั้น เหล่าขุนนางของ ตังง่อ ต่างเกรงกลัวกองทัพของ โจโจ ชุนกวน ได้ปรึกษากับบรรดาเหล่า ขุนนาง โดยมี จางเจา (เตียวเจียว) เป็นผู้นำ ได้ลงมติให้ ชุนกวน ขอมอ่อนน้อมต่อ โจโจ แต่จิวอี้ กลับให้เหตุผลแก่ ชุนกวน ว่า “โจโจ แม้นชื่อนั้นเป็นมหาอุปราชของราชวงศ์ ฮั่น แต่ที่แท้เป็น โจรปล้นแผ่นดิน ท่านแม่ทัพมีสติปัญญาความสามารถ อีกทั้งได้สืบทอดสมบัติมาจากบิดาและ พี่ชาย ครอบครองดินแดน กังตั้ง นับพันลี้ มีกำลังกองทัพมากมาย แม้นจักขัดข้องการสวรรคตต่อด้าน กองทัพ ฮั่น แต่ทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยการต่อต้าน โจโจ เป็นสาเหตุ ก็มีขัดทำนองครอง ธรรม ดังนี้ โจโจ จักรังมาหาความตายเอง ทำไมจึงต้องต้อนรับเขาด้วยการขอมสวามิภักดิ์ ส่วน แผนการสู้ศึกนั้น ข้าขออธิบายให้ท่านแม่ทัพฟังว่า หากทางเหนือปราบราบเรียบ โจโจ มิต้องเป็น หัวง และถ้าหากกับพวกเราประจันหน้าสู้ศึกกันนานวัน ข้าเห็นว่าเขามีอาจสู้อทหารนาวิทางน้ำของ พวกเราได้ แต่ทว่าบัดนี้ ศึกทางเหนือของเขายังมีราบคาบ ยังมี หม่าเสี้ยน (ม้าแห่ง) และหานสุย (หันซุย) ตั้งมั่นอยู่ ณ กวนซี (กวงไซ) หาก โจโจ ปล่อยดินแดนทางบก หันมาสู้ศึกกับ อุ๋เยว่ (โง้ววอก) ของพวกเราทางน้ำ กลับต้องพะว้าพะวงทางด้านหลัง อีกทั้งคน จงหยวน ทางเหนือ มิชินกับภูมิอากาศทางใต้ของเรา นี้ก็ไกลยั้งเข้าฤดูหนาว ม้าขาดเสบียงหญ้ายังชีพ คนทางเหนือ มิชินกับดินแดนทางน้ำ โรคภัยไข้เจ็บแตกต่างกัน นี่เป็นอุปสรรคอันใหญ่หลวงของกองทัพใหญ่ หากท่านแม่ทัพจักต่อต้าน โจโจ ขอเพียงให้กองกำลังข้า 30,000 ข้าจักไปเฝ้ารักษา ณ แสเค้า จักทำ หน้าแทนท่านแม่ทัพ ตีทหาร โจโจ แดกพ่ายไป” ชุนกวน จึงได้มอบกองทัพ 30,000 นายให้ จิวอี้ และร่วมมือกับ เล่าปี่ ร่วมกันทำศึก ณ สมรภูมิต่างน้ำ เซ็กเพ็ก ปัจจุบันอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของเมือง พูฉี (พูตี้) ในมณฑล หูเป่ย์ ขณะนั้น ทหารของ โจโจ มิชินกับภูมิอากาศและน้ำท่าของ ทางใต้ และมีโรคภัยไข้เจ็บระบาด เมื่อกองทัพทั้งสองฝ่ายได้ต่อสู้กัน กองทัพร่วมสัมพันธมิตรของ ชุน กับ เล่าปี่ ได้ชัยชนะอย่างรวดเร็ว กองทัพของ โจโจ แดกพ่ายลอบไปทาง เจียนเป่ย์ (กังป๊ก) เพราะว่า กองทัพของ โจโจ มิถนัดกับศึกทางน้ำ โจโจ จึงได้สั่งผูกกองทัพเรือเข้าด้วยกันด้วยโซ่ เหล็ก และได้เสี้ยมเรือกลศึกของข้าศึก ซึ่งให้นายทัพ หวงไก่ (อิ่งไก่..อุยกาย) แกล้งทำสวามิภักดิ์ แล้ว นำเรือไฟ 10 ลำมาเผาผลาญกองทัพเรือของ โจโจ กองทัพสัมพันธมิตร ชุน เล่าปี่ ได้ร่วมบุกโจมตี หนานกุน (ลำกุน) โจโจ ได้ให้แม่ทัพ โจอิน ตั้งมั่นรักษาเมือง เจียนหลิน (กังเล้ง) ส่วนตนเองมุ่ง หนีไปทางเหนือภายหลังศึก เซ็กเพ็ก

ชุนกวน ได้แต่งตั้ง จิวอี้ เป็น แม่ทัพรอง ควบคุมตำแหน่งเจ้าเมือง ลำกุน ส่วน เล่าปี่ ได้ลอบ โจมตีดินแดน กังเหล้ง ตั้งตนเองเป็นเจ้าเมือง จินโจวมู่ (เกงจิว) และได้คงญาติกับ ชุนกวน โดยตกแต่งงาน้องสาวของ ชุนกวน เป็นภรรยา จิวอี้ ได้ร่วมคิดกับ ชุนกวน ยุยง เล่าปี่ สร้างปราสาท

ราชวัง ส่งหญิงงามให้ เล่าปี ให้ เล่าปี ลุ่มหลงในสุรานารี ละเลยต่อพี่น้อง กวนอู เตียวหุย จักได้ก่อ
 การเป็นใหญ่ต่อไปในภายหน้า แต่ ชุนกวน ได้เห็นความพ่ายแพ้แตกพ่ายของ โจโฉ จึงยังมีคิด
 การใหญ่ มินาน จิวยี่ ได้ไปหา ชุนกวน ณ เมือง เจี้ยนเยว่ (เกียงเจี๋ยบ) ปัจจุบันคือเมือง นานจิน ปรีกษา
 ชุนกวนบุกโจมตีเมือง ยิวโจว (เอี้ยะจิ่ว) ชุนกวนเห็นด้วย จิวยี่ จึงได้กลับ กังเหลียง นำกองทัพมุ่งพิชิต
 ทางตะวันตก ถึงเมือง ปาฉิว (ปาฉิว..เรียกอีกชื่อว่า ปาเหลียง) ต้องพิชโรคระบาดตาย ลิ่นซีฟ ณ ที่นั้น
 ขณะมีอายุได้ 36 ปี

อีก 19 ปีต่อมา ชุนกวน ได้สถาปนาตนเป็น ฮองเต้ ชุนกวนมักกล่าวรำลึกถึง จิวยี่ เสมอๆ
 “หากข้ามีมิ โจวกงจิ้น (จิวกงกึ่ง) ทุกวันนี้ ข้าโฉนจักเป็น ฮองเต้”

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จิวยี่เป็นที่ปรึกษาสำคัญของชุนกวน ซึ่งร่วมกันรบมาตั้งแต่
 ครั้งชุนเซ็ก จนเมื่อชุนเซ็กตายก็ได้มาเป็นที่ปรึกษาให้กับชุนกวน ชุนกวนตั้งจิวยี่ให้เป็นแม่ทัพใหญ่
 และสามารถตีทัพ โจโฉแตกในศึกเซ็กเพ็ก สร้างอำนาจรัฐงอกก็ให้มั่นคงยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าจิวยี่
 เป็นที่ปรึกษาสำคัญคนหนึ่งของชุนกวน

เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีวิจันปฏิบัติศาสตร์

ความหมายของวิจันปฏิบัติศาสตร์

วิจันปฏิบัติศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาความหมายของถ้อยคำที่สื่อสาร โดยผู้พูด
 และความหมายที่ดีความโดยผู้ฟัง เป็นเรื่องของการวิเคราะห์ว่า ผู้พูดต้องการให้ถ้อยคำที่พูดออกไป
 นั้นสื่อความหมายอะไร จากการศึกษาพบว่าได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของทฤษฎี
 วิจันปฏิบัติศาสตร์ไว้หลายท่าน ดังนี้

สุจริตลักษณ์ ศิผดุง (2549: 175) ได้ให้ความหมายของ วิจันปฏิบัติศาสตร์ ว่าหมายถึง
 “การศึกษาการใช้ภาษาในบริบททางสังคมโดยเน้นที่เจตนา และการตีความหมายของผู้ใช้ภาษา
 เป็นสำคัญ เป็นการศึกษาความหมายของถ้อยคำ (Utterance) ที่ไม่เหมือนกับการศึกษาความหมาย
 ของคำหรือความหมายของประโยค”

พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2547: 383) ได้กล่าวถึงการศึกษารหัสศาสตร์ตามแนวทฤษฎี วจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ว่า “วจนปฏิบัติศาสตร์มีส่วนสัมพันธ์กับการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิง สังคม อาทิ การศึกษาความเหมาะสมในการใช้ภาษาซึ่งคล้ายกับแนวคิดด้านความรู้ในภาษาเพื่อ สื่อความ หรือ communicative competence ซึ่งต้องพิจารณาความแตกต่างทางวัฒนธรรม ระดับ ชนชั้น หรือการใช้ศัพท์เฉพาะกลุ่ม เช่น ราชศัพท์ แต่ในขณะที่เดียวกันวจนปฏิบัติศาสตร์ยังคงมี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรณศาสตร์ จึงจัดให้วจนปฏิบัติศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ภาษาในอีก ระดับหนึ่งซึ่งเน้นวิเคราะห์การใช้ภาษาในบริบท”

วิภากร วงศ์ไทย (2550: 18) ได้ให้ความหมายของ วจนปฏิบัติศาสตร์ ว่าหมายถึง ศาสตร์ ที่ศึกษาความหมายในการสื่อสารที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้พูดกับผู้ฟังมีปฏิสัมพันธ์กัน แนวคิดหลัก ที่สำคัญของทฤษฎีนี้มี 2 ประการ คือ แนวคิดเรื่องการใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งต่างๆ (Speech Act) กับเรื่องของความหมาย (Meaning) ซึ่งการศึกษาคำความหมายนี้นับว่าเป็นหัวใจหลักของวิชานี้

จากความหมายข้างต้น ทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์จึงเป็นการศึกษาถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสาร ในสถานการณ์สนทนา เพื่อให้ใจความหมายที่ผู้พูด ต้องการสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาของตน และ ความหมายที่ผู้ฟังฟังเข้าใจ ในสถานการณ์ของบทสนทนานั้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีวจนกรรม

วจนกรรม (Speech acts) เป็นการศึกษาเรื่องการกระทำด้วยคำพูด กล่าวคือ เมื่อผู้พูดมี การกล่าวถ้อยคำหนึ่งออกมา ผู้พูดย่อมมีการแสดงเจตนาในการพูดโดยผู้ฟังต้องมีการตีความหมาย จากรูปของภาษาที่ใช้ ร่วมกับบริบททางสถานการณ์ ซึ่งการศึกษาในเรื่องวจนกรรมนี้ ได้มีผู้ศึกษา ไว้หลายท่าน ดังนี้

Austin (1962: 4-11) นักปรัชญากลุ่มเจตนานิยม กล่าวว่า คำพูดไม่ได้ทำหน้าที่ในการสื่อ ความเท่านั้น แต่ทำให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้อีกด้วย ออสตินจำแนกคำพูดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. Constative คือ คำพูดหรือประโยคที่ทำหน้าที่สื่อความ มีลักษณะความหมายคงที่ ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีค่าความจริงหรือเท็จ เช่น

There are three cats in a house.

ถ้อยคำนี้วิเคราะห์ได้ว่า ถ้าในบ้านมีแมวอยู่สามตัวจริง จะมีค่าความจริง หรือถ้อยคำนี้จะมีค่าความจริงเป็นเท็จ หากไม่มีแมวสามตัวอยู่ในบ้านดังกล่าว

2. Performative คือ คำพูดนั้นมีค่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ได้ทำหน้าที่สื่อความเป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ทำให้เกิดการกระทำได้ เช่น

I name this ship the Queen Elizabeth.

ถ้อยคำนี้วิเคราะห์ได้ว่า ผู้พูด แสดงเจตนา “ประกาศ” ซึ่งเป็นการพูดเพื่อให้เกิดการทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถตัดสินค่าความจริงของประโยคเหล่านี้ได้ว่าเป็นจริงหรือเท็จ เราจึงเรียกถ้อยคำที่เหมือนกับเป็นการกระทำตามเจตนาที่ว่า วจนกรรม

นอกจากนี้ เจ แอล ออสติน ได้แบ่งวจนกรรมออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. วจนกรรมตรงตามคำ (A locutionary act) คือ เป็นการกล่าวถ้อยคำ เพื่อสื่อความหมายตรงตามความหมายของคำ
2. วจนกรรมปฏิบัติ (An illocutionary act) คือ การกระทำที่ผู้พูดตั้งใจจะให้เกิดผลในการพูดบางสิ่งบางอย่าง
3. ผลวจนกรรม (A perlocutionary act) คือ การกระทำที่เกิดผลจากการกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่ง

การเสนอแนวคิดเรื่องวจนกรรมของออสตินนี้ ทำให้เราเห็นว่า คำพูดนั้นมีบทบาทสำคัญในการสื่อความหมาย ที่เป็นการศึกษาเรื่อง การกระทำด้วยคำพูด ซึ่งเป็นการจุติประภาภายในเรื่องของการศึกษาวจนกรรมต่อไป

John (1969: 33-41) ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแนวคิดของออสตินเรื่อง เงื่อนไขทางวัจนกรรม (speech act condition) ซึ่ง เซิร์ลได้แบ่งประเภทเงื่อนไขทางวัจนกรรมเป็น 4 ประการได้แก่

1. เงื่อนไขเนื้อหาข้อความ (propositional content condition) คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับธรรมชาติโดยทั่วไปของการสื่อเจตนาดังกล่าว
2. เงื่อนไขขั้นเตรียมการ (preparatory condition) คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ความสามารถของผู้พูดทางใดทางหนึ่งเท่านั้น
3. เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเกิดจากความจริงใจในการสื่อเจตนา
4. เงื่อนไขความครบถ้วน (essential condition) คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเป็นความพยายามที่ทำการสื่อความนั้นบรรลุเป้าหมายให้ได้

วิภากร วงศ์ไทย (2550: 19) ได้กล่าวถึงทฤษฎีวัจนกรรมไว้ สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องวัจนกรรมมีจุดเริ่มต้นมาจาก John L. Austin ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้ทำการศึกษาเรื่องของคำกริยาที่แสดงการกระทำ โดยคิดว่าถ้อยคำที่คนเราพูดออกมานั้นไม่ได้เป็นประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถาม แต่เป็นการกระทำ ซึ่งไม่สามารถตัดสินได้ว่าถูกหรือผิด การกระทำนั้นอาจจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับว่าการกระทำนั้นกระทำภายใต้เงื่อนไขของแต่ละการกระทำหรือไม่ และคำพูดที่เป็นการกระทำเรียกว่า วัจนกรรม โดยออสตินได้จำแนกประโยคการกล่าวถ้อยคำที่เป็นการแสดงการกระทำออกเป็น 2 ชนิด คือ

ถ้อยคำกระทำชัดเจน (explicit performative) คือ ถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้พูดระบุคำกริยาที่แสดงการกระทำอย่างชัดเจน ผู้ฟังไม่ต้องตีความว่าถ้อยคำที่ผู้พูดพูดออกมานั้นเป็นวัจนกรรมใด

ถ้อยคำกระทำไม่ชัดเจน (Implicit performative) หมายถึง ถ้อยคำที่มีคำกริยาที่แสดงการกระทำ (performative verb) เหมือนกับแบบถ้อยคำกระทำชัดเจน แต่มีบริบทการใช้ที่ไม่เคร่งครัดเหมือนแบบแรกได้แก่ ประโยควัจนกรรม

ประโยค (Performative) หรือถ้อยคำกระทำนั้น บางครั้งอาจจะล้มเหลวได้ถ้าไม่ทำตามเจตนาของการกระทำให้คำพูดเป็นผล นอกจากนี้ออสตินได้แบ่งวจนกรมย่อยออกจากวจนกรมแต่ละวจนกรม แบ่งเป็น 3 วจนกรมย่อย ดังนี้

1. วจนกรมการสื่อสารตามรูปภาพ (Locutionary Act) หมายถึง Act หรือการกระทำ การเปล่งเสียงพูดออกมาเป็นการสื่อสารความหมายตามรูปภาพ เช่น พูดว่า แดงร้องไห้ แดง เป็นประธาน ร้องไห้ เป็นกริยา
2. วจนกรมการแสดงเจตนา (Ilocutionary Act) หมายถึง เจตนาที่แฝงอยู่ในการพูดนั้นๆ เช่น พูดว่า “คุณสวยจัง” นั่นก็คือ ผู้พูดมีเจตนาชม ในทางวจนปฏิบัติศาสตร์ ถือว่าวจนกรมย่อยข้อนี้เป็นวจนกรมที่แท้จริง ซึ่ง ได้แก่ วจนกรมการขอโทษ วจนกรมการขอร้อง วจนกรมการคำหยา เป็นต้น
3. วจนกรมการแสดงผลของการกล่าวถ้อย (Perlocutionary Act) หมายถึง ผลของคำพูดของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง

ต่อมาเซอร์ลซึ่งเป็นผู้คิดค้นของออสติน ได้ทำการศึกษา และแบ่งวจนกรมย่อยเป็น 4 แบบ คือ

1. วจนกรมการสื่อความตามรูปภาพ (Utterance Act) คือ การที่ผู้พูดใช้หน่วยคำ คำ หรือประโยคในภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อ
2. วจนกรมการนำเสนอข้อความ (Propositional Act) คือ เนื้อหาสาระที่ผู้พูดต้องการสื่อ
3. วจนกรมการแสดงเจตนา (Ilocutionary Act) คือ ความตั้งใจที่แฝงไว้ในคำพูดที่ผู้พูดพูดออกมา เช่น ต้องการถาม สั่ง ขอร้อง หรือคำหยา เป็นต้น
4. วจนกรมการแสดงผลของการกล่าวถ้อย (Perlocutionary Act) คือ ผลที่เกิดกับผู้ฟัง หลังจากผู้พูดกล่าวถ้อยออกมา เช่น ผลที่เกิดจากการที่ผู้พูดชวน (persuading) ให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่าง คือ การที่ผู้ฟังทำตามคำชวนสิ่งนั้นๆ

นอกจากนี้ เซอร์ลยงเสนอแนวคิดเรื่องวัจนกรรมอ้อม Indirect Speech ซึ่งเป็นรูปแบบของภาษาที่มีการใช้เป็นประจำในการสนทนา เนื่องจากการใช้ที่แสดงถึงความสุภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

วัจนกรรมที่มีรูปของภาษาตรงกับหน้าที่ เช่น รูปประโยคบอกเล่า ใช้เพื่อ บอกเล่า เรียกว่า วัจนกรรมตรง ส่วนวัจนกรรมอ้อม คือรูปของภาษาไม่ตรงกับหน้าที่ เช่น ใช้ประโยคคำถามเพื่อการจ้อร้อง หรือใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อการสั่ง ดังนั้น วัจนกรรมอ้อมจะมีความหมายของประโยค 2 อย่าง คือ ความหมายของประโยค และความหมายของผู้พูด (เจตนา)

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2549: 64-76) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีวัจนกรรม สรุปได้ว่า วัจนกรรม (Speech Act) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเมื่อผู้พูดหรือผู้เขียน (Speaker/Writer-S) กล่าวด้วยคำใด คำหนึ่ง (Utterance-U) กับผู้ฟังหรือผู้อ่าน (Hearer/Reader-H) หรือผู้รับสารในบริบทใด บริบทหนึ่ง (Context-C) ตัวอย่างเช่น เมื่ออาจารย์เดินเข้าไปในห้องเรียน และพูดว่า “ห้องนี้ร้อนจัง” นักศึกษาที่นั่งอยู่ในห้องก็รีบลุกขึ้นลดอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ หรือไม่ก็ลุกขึ้นไปเปิดหน้าต่างให้กว้างออกกว่าเดิม จะเห็นจากตัวอย่างนี้ว่า อาจารย์ที่เดินเข้าไปในห้องเรียนไม่ได้กล่าวด้วยคำขอร้องหรือคำสั่ง เพียงแต่พูดขึ้นมาลอยๆว่า “ห้องนี้ร้อนจัง” แต่ถ้อยคำนี้ก็ทำได้มากกว่าเป็นแค่เสียงบ่นเรื่องความร้อนในห้องเรียน กล่าวคือ ถ้อยคำที่อาจารย์กล่าวออกมาทำหน้าที่แสดงการกระทำ ซึ่งก็คือการสั่งหรือการขอร้องไปพร้อมๆ กับการกล่าวด้วยคำ

วัจนกรรมจะเป็นวัจนกรรมตรงหรือวัจนกรรมอ้อม ก็จะพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างรูปประโยค และหน้าที่ของประโยค คือ วัจนกรรมตรงจะใช้รูปประโยคของถ้อยคำที่ทำหน้าที่ตรงตามรูปประโยค และวัจนกรรมอ้อมจะใช้รูปประโยคของถ้อยคำที่ไม่ทำหน้าที่ตรงตามรูปประโยค

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีวัจนกรรม คือ การใช้ถ้อยคำหรือรูปประโยค เพื่อสื่อความหมายตามเจตนาของผู้พูดหรือหน้าที่ของการสื่อสาร ความหมายที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการสนทนานั้น เป็นความหมายที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง ซึ่งผู้ฟังจะเข้าใจความหมายนี้ จะต้องอาศัยการตีความทั้งตัวภาษาร่วมกับบริบททางสถานการณ์ในการสนทนา และบางครั้งถ้อยคำที่สื่อออกมาถึงความหมายนั้น ยังเป็นผลให้เกิดการกระทำด้วยเช่นกัน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของไกรซ์ (หลักความร่วมมือในการสนทนา)

การสนทนาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้พูดและผู้ฟังนั้น จำเป็นต้องมีกลไกที่ทำให้การสนทนานั้นสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมาย ได้มีผู้ศึกษาถึงหลักที่มีส่วนช่วยให้การสนทนาสัมฤทธิ์ผลไว้ ดังนี้

Paul (1975: 41-50) ได้กล่าวถึง หลักความร่วมมือในการสนทนาไว้ว่า ผู้ร่วมสนทนามีหลักบางประการที่ยึดถือร่วมกันเพื่อให้การสนทนานั้นสัมฤทธิ์ผล ซึ่งหลักดังกล่าว คือ หลักความร่วมมือ (cooperative principle หรือ PC) ซึ่ง แบ่งได้ออกเป็น 4 หลักได้แก่

1. หลักปริมาณ (Maxim of Quantity) คือ ผู้สนทนาควรให้สาระข้อมูลเท่าที่จำเป็นต่อจุดมุ่งหมายในการสนทนา ไม่ให้สาระข้อมูลที่มากเกินไปจนเกินความต้องการ
2. หลักคุณภาพ (Maxim of quality) คือ ผู้สนทนาควรพูดแต่ความจริง ไม่ควรพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ไม่พูดในสิ่งที่ไม่มีความหมายเพียงพอ
3. หลักความสัมพันธ์ (Maxim of relation) คือ ผู้สนทนาควรพูดเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสนทนา
4. หลักวิธีการ (Maxim of manner) คือ ผู้สนทนาควรพูดให้ชัดเจน ไม่พูดคลุมเครือ หลีกเลี่ยงความกำกวม

หลักความร่วมมือทั้ง 4 หลักนี้ ไกรซ์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า โดยทั่วไปแล้วคนเราจะพยายามรักษาและปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในการสนทนาดังกล่าว แต่หลายๆ ครั้งในการสนทนาเรา จะไม่ได้ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในสนทนาทุกหลักตลอดเวลา การไม่ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในการสนทนาในข้อใดข้อหนึ่ง มักก่อให้เกิดความหมายบ่งชี้เป็นนัยในการสนทนา ความหมายบ่งชี้เป็นนัย นี้ เรียกว่า การละเมิดหลักการสนทนา ซึ่งไกรซ์ได้แบ่งการละเมิดหลักการสนทนาเป็น 2 ประเด็น คือ การไม่ปฏิบัติตามหลักที่ไม่ก่อให้เกิดความหมายบ่งชี้เป็นนัย แต่เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลัก ที่ผู้พูดต้องการให้เกิดความเข้าใจผิด เรียกว่า การละเมิดหลัก (Violating a Maxim) กับการไม่ปฏิบัติตามหลักที่ก่อให้เกิดความหมายบ่งชี้เป็นนัย เรียกว่า (Flouting a Maxim) คือ ผู้ฟังต้องพยายามค้นหาความหมายที่อยู่ในระดับลึกลงไป

จันทิมา หวังสมโชค (2549: 108-111) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของ ไกรซ์ ในเรื่องความหมายบ่งชี้ เป็นนัยไว้สรุปได้ว่า การไม่ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในคข้อใดข้อหนึ่งมักก่อให้เกิด ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยในการสนทนา (conversational implicature) ไกรซ์เห็นว่าความหมายบ่งชี้ เป็นนัยในการสนทนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักได้แก่ ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยกล่าวรวม (generalized implicature) กับความหมายบ่งชี้เป็นนัยจำเพาะ (particularized implicature)

ประเภทแรก คือ ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยกล่าวรวมซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาที่มีคำหรือถ้อยคำ ที่ไม่เจาะจง ดังตัวอย่าง

A: Hi, what's up? Wanna have a beer?

B: I am meeting a woman this evening.

(Grice, 1975: 56)

ในตัวอย่างนี้การเลือกใช้คำนานแบบไม่ชี้เฉพาะ “a” ของผู้พูดในผลัด B เป็นการพูดกล่าวรวม ซึ่งอาจทำให้ฝั่งเข้าใจความหมายของประโยคนี้น่า ผู้หญิงที่อ้างถึงเป็นบุคคลแปลกหน้าที่ผู้พูด ไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคย ทั้งที่จริงแล้ว “ผู้หญิงคนหนึ่ง” ที่กล่าวถึงนี่คือ แม่ของผู้พูด หากผู้พูดเลือกใช้ คำว่า “my mother” จะทำให้ถ้อยคำนี้มีความหมายชัดเจนมากขึ้นและไม่มีความหมายบ่งชี้เป็นนัย ในการสนทนา

ส่วนความหมายบ่งชี้เป็นนัยประเภทที่สอง คือ ความหมายบ่งชี้เป็นนัยจำเพาะ จำเป็นต้อง พิจารณาสถานการณ์รอบข้างละความรู้อื่นๆ ร่วมกับการอภิปรายรูปภาษาจึงจะเข้าใจถึงเจตนาที่ แฝงอยู่ในความหมายบ่งชี้เป็นนัยประเภทนี้ได้ เมื่อกลับไปพิจารณาตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ในมุมมองของความหมาย บ่งชี้เป็นนัยจำเพาะ อาจกล่าวได้ว่าคำพูดในผลัด B มีความหมายบ่งชี้ เป็นนัยจำเพาะ ดีความได้ คือ ผู้ฟังปฏิเสธคำเชื่อเชิญของผู้พูด ตัวอย่างเช่น

A: Smith doesn't seem to have a girlfriend these days.

B: He has been paying a lot of visits to New York lately.

(Grice, 1975: 51)

คำตอบของ B ที่ว่า “สมิธไปเยือนกรุงนิวยอร์ก” อาจสร้างความฉงนให้แก่ผู้ฟังในแง่ที่ว่า “การไม่มีแฟน” กับ “การไปเยือนกรุงนิวยอร์ก” สัมพันธ์กันอย่างไร ผู้ที่ได้รับฟังอาจตีความได้ว่า B หมายความว่า สมิธมีแฟนอยู่ที่นิวยอร์ก สมิธทำงานหนักมากและต้องไปนิวยอร์กบ่อยครั้งจึงไม่มีเวลาคิดถึงเรื่องความรักหรือสิ่งอื่นๆ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้ฟังจะเข้าใจความหมายของถ้อยคำที่ B ต้องการสื่อได้อย่างถูกต้อง ผู้ฟังจำเป็นต้องมีความคุ้นเคยกับสมิธเป็นอย่างดี เพื่อให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทั้งสอง สามารถพิจารณาตัวอย่างนี้ในมุมมองของความหมายซึ่งบ่งป็นนัยกล่าวรวมได้เช่นกัน เป็นต้นว่า การเลือกใช้คำว่า “a lot” (หมายความว่า “not always”) ในผลัด B ก่อให้เกิดความหมายบ่งซึ่งเป็นนัยลดหลั่น (scalar implicature) ซึ่งเป็นประเภทของความหมายซึ่งบ่งป็นนัยกล่าวรวมในระดับย่อยลงไปอีก ในแง่ที่ว่าอาจทำให้ผู้ฟังตีความว่าสมิธเดินทางไปนิวยอร์กไม่บ่อยนัก ซึ่งอาจจะเป็นสัปดาห์ละครั้ง เดือนละครั้ง หรือ ปีละครั้ง ไม่ได้เดินทางไปเป็นประจำทุกวัน

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเรื่องความหมายซึ่งบ่งป็นนัยแบบแผน (conversation implicature) เพื่อเปรียบเทียบความต่างกับความหมายบ่งซึ่งเป็นนัยสนทนา ความหมายบ่งซึ่งเป็นนัยแบบแผนมีลักษณะตัวสูง หรือกล่าวได้ว่า ความหมายบ่งซึ่งเป็นนัยประเภทนี้เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของคำเฉพาะที่ใช้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักความร่วมมือ ดังตัวอย่าง

A : Mary suggested black, but I chose white.

(yule, 1966: 45)

ประโยคนี้มีความหมายบ่งซึ่งเป็นนัยแบบแผนแสดงความขัดแย้งจากการใช้คำเชื่อม “but” ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมประโยคแสดงความขัดแย้งเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทใด การใช้คำเชื่อม “but” ในประโยคนี้อาจทำให้ผู้ฟังอนุมานว่าผู้พูดเป็นคนเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง จึงไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแม่

วิภากร วงศ์ไทย (2550: 24) ได้กล่าวถึง กฎของความร่วมมือ (Cooperative Principle) ของ ไกรซ์ สรุปได้ว่า ในการสนทนานั้น ผู้สนทนา 2 ฝ่าย ไม่เพียงจะแลกเปลี่ยนวัจนกรรมกันเท่านั้น แต่มีบางสิ่งที่คุณสนทนายึดเป็นกรอบหรือแนวทางในการพูดคุย เพื่อให้ต่างฝ่ายมีความเข้าใจกัน สามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง และกลไกที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการสนทนา นี้ เรียกว่า Cooperative Principle แบ่งเป็น 4 กฎ ดังนี้

1. กฎของปริมาณ (Maxim of Quantity) หมายถึง ข้อเสนอแนะให้ผู้พูด พูดให้ มีเนื้อหาสาระ และมีปริมาณการพูดที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป
2. กฎของคุณภาพ (Maxim of Quality) คือ การไม่พูดในสิ่งที่เราไม่รู้จริง หรือในสิ่งที่เราไม่มีหลักฐานเพียงพอ
3. กฎของความเกี่ยวเนื่อง (Maxim of Relation) คือ การพูดในสิ่งที่สอดคล้องกันหรือไม่พูดคนละเรื่องกัน
4. กฎของความเป็นระเบียบ(Maxim of Manner) หมายถึง
 - 4.1 การหลีกเลี่ยงการปิดบังข้อมูล
 - 4.2 การหลีกเลี่ยงความกำกวมหรือพูดให้แจ่มแจ้ง
 - 4.3 การพูดให้กระชับไม่เยิ่นเย้อ
 - 4.4 การพูดให้มีลำดับขั้นตอน ไม่วกวน กลับไปกลับมา

ข้อสังเกตของการใช้กฎความร่วมมือนี้ คือ กฎดังกล่าวไม่ใช่ข้อบังคับที่เด็ดขาด ซึ่งการพูดอาจไม่เป็นไปตามกฎ เช่น บางครั้งพูดให้ข้อมูลน้อยเกินไป ซึ่งบางครั้งการไม่ปฏิบัติตามกฎ หรือที่เรียกว่า ละเมิดกฎ นั้น แสดงให้เห็นว่าผู้พูดต้องการบอกระบบบางอย่างกับผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดไม่ได้พูดออกมาตรงๆ แต่เป็นการพูดที่ให้ผู้ฟังคิดเอาเอง นั่นก็คือ ความหมายโดยนัย หรือที่ ไกรซ์ เรียกว่า implicature

อัญชลี สิงห์น้อย (2548: 32 อ้างใน Yule, 1996) ได้กล่าวถึงกฎความร่วมมือในการสนทนาไว้สรุปได้ว่า

กฎความร่วมมือในการสนทนา เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการสนทนา อันได้แก่ กฎเรื่องปริมาณ (maxim of quantity) ความเกี่ยวข้อง (maxim of relevance) ลักษณะอันพึงประสงค์ (maxim of manner) และคุณภาพ (maxim of quality)

กฎทางด้านปริมาณ หมายถึง การให้ข้อมูลที่เพียงพอไม่มากไม่น้อยเกินไปจากบริบทที่ต้องการ ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงการให้ข้อมูลที่เพียงพอไป และมากไป

สถานการณ์ เมื่อถึงเวลาพักเที่ยง นาย ก เดินไปหานาย ข แล้วพูดขึ้นว่า

ก: หิวหรือยัง

1. ข: หิวแล้ว ไป (ข้อมูลเพียงพอ)
2. ข: หิว (ข้อมูลน้อยเกินไป)
3. ข: หิวแล้ว เมื่อเข้าไม่ได้กินข้าว เพราะเมื่อคืนนอนดึกเลยตื่นสาย รีบมาทำงานกลัวมาไม่ทันรถก็ติดมากด้วย กว่าจะมาถึงเกือบไม่ทันตอกบัตร...ไปกินข้าวกลางวันกันเลยดีกว่า

คำพูดของนาย ก ไม่ได้เป็นคำถามแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการชวนไปกินอาหารกลางวันโดยนัยด้วย ข้อมูลที่เพียงพอคือคำตอบแรก ซึ่งเป็นการตอบคำถามและรับชวนด้วย คำตอบข้อที่สองให้ข้อมูลน้อยเกินไปเป็นการสนองต่อความหมายของประโยคอย่างเดียว ไม่ได้สนองตอบต่อเจตนาการชวน นาย ก จึงอาจไม่รู้ว่า นาย ข จะไปกินข้าวกับคนหรือไม่ไป คำตอบข้อที่สามให้ข้อมูลมากเกินไป ซึ่งการฝ่าฝืนกฎในลักษณะดังกล่าวอาจทำให้การสนทนาไม่ราบรื่นเท่าที่ควรจะเป็น

กฎทางความเกี่ยวข้องคือการกล่าวในสิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการสนทนาและบริบทเท่านั้น ไม่ใช่พูดในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันว่า “ไปไหนมา สามวาสองสอก” ดังนั้น ในบางครั้งผู้สนทนาที่ต้องการจะเปลี่ยนเรื่องสนทนาอาจใช้กลวิธีการฝ่าฝืนกฎนี้ เช่น ภรรยาถามสามีที่กลับบ้านช้าผิดปกติ และสามีไม่ต้องการบอกให้ทราบจึงใช้วิธีฝ่าฝืนกฎนี้

ภรรยา: ไปไหนมา ถึงกลับบ้านช้า

สามี : เออ... วันนี้จะทำอะไรกินกันดีละ หิวแล้ว

ภรรยา: ไม่ต้องมาทำเถลไถล บอกมาเสียดีกว่าไปไหนมา

กฎทางลักษณะพึงประสงค์ระบุเกี่ยวกับความชัดเจน ไม่คลุมเครือหรือกำกวม มีความกระชับของใจความ ตลอดจนมีการลำดับก่อนหลัง คำพูดที่ไม่กำกวมไม่จำเป็นต้องเป็นการใช้ภาษาที่ชัดเจนเท่านั้น อาจหมายถึงคำพูดที่สามารถตีความได้จากสถานการณ์ด้วย ยกตัวอย่างเช่น ประโยคว่า เปิดประตูได้ไหม ด้วยตัวของประโยคเองมีความกำกวม สามารถตีความได้ว่า ผู้พูดขอให้เปิดประตูให้ หากผู้ฟังเป็นคนพิการก็น่าจะตีความว่าเป็นคำถาม เหล่านี้เป็นต้น

กฎทางคุณภาพเกี่ยวกับการพูดความจริง ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากการพูดความจริงเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของคู่สนทนาที่จะแสดงความจริงใจต่อกัน แต่บางครั้งพบว่า การพูดความจริงอาจทำให้การสนทนาหยุดชะงักได้เช่นกัน เมื่อพูดว่า เมื่อคืนผมนอนกับภรรยาคุณ ที่จริงแล้วการพูดความจริงเช่นนี้ไม่เป็นผลดี ก็เนื่องจากคำพูดนี้ฝ่าฝืนกฎทางปริมาณที่บอกว่า ข้อมูลที่ไม่จำเป็นต้องพูดไม่ควรพูด (Fromkin and Rodman, 1998: 196) และในบางสถานการณ์ การสนทนาอาจไม่เป็นไปตามหลักดังกล่าว เช่น คำพูดในศาล หรือในชั้นเรียน จะพบว่าคำพูดของพยานและนักเรียนมักจะถูกกำหนดให้พูดเรื่องที่รู้กันทั่วไป จึงเป็นการพูดที่เกินแก่ความต้องการ เหมือนกับฝ่าฝืนต่อกฎทางปริมาณ Yule (1996: 39) ดังนั้น การพิจารณาความร่วมมือในการสนทนาควรพิจารณาความร่วมมือในการสนทนา ควรจะพิจารณาจากหลายกฎพร้อมกัน ไม่ต้องอยู่บนกฎใดกฎหนึ่ง

สุจริตลักษณะ ดิพลอง (2549: 37-48) ได้กล่าวถึงกฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาของ ไกรซ์ ไว้ ดังนี้

หลักการสนทนา (Conversational Maxims) ประกอบด้วยหลักใหญ่ 4 ประการที่เรียกว่า หลักการสนทนา ดังนี้

1. หลักคุณภาพ (The Maxim of Quality) จงพยายามมีส่วนช่วยเหลือเฉพาะในสิ่งที่เป็นจริง
 - อย่าพูดในสิ่งที่รู้ว่าไม่จริง
 - อย่าพูดในสิ่งที่มีหลักฐานไม่เพียงพอ

2. หลักปริมาณ (The Maxim of Quantity)

- ให้สาระเท่าที่จำเป็นพอเหมาะกับวัตถุประสงค์ของการสนทนานั้นๆ
- อย่าให้สาระมากเกินไปจนเป็นการสนทนานั้นๆ

3. หลักตรงประเด็น (Maxim of Relation)

- พูดเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการสนทนานั้นๆ

4. หลักวิธีพูด (The Maxim of Manner) จงพูดให้ชัดเจน

- หลีกเลี่ยงถ้อยคำสำนวนที่คลุมเครือ
- หลีกเลี่ยงความกำกวม
- พูดให้กระชับ
- พูดเป็นลำดับขั้นตอน

ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยในการสนทนา (Conversational Implicature) มี 2 ประเด็น คือ

1. การละเมิดหลักแบบมีนัย (Flouting a Maxim) คือ การที่ผู้พูดไม่ปฏิบัติตามหลักการสนทนา โดยจงใจที่จะทำให้ผู้รับสารค้นหาความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย

2. การละเมิดหลัก (Violating a Maxim) การที่ผู้พูดไม่ปฏิบัติตามหลักการสนทนา เพื่อต้องการจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิด

การปฏิบัติตามหลักการสนทนา (Observing a maxim) เมื่อเวลาที่ผู้พูดปฏิบัติตามหลักการสนทนานั้น ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยจะไม่เกิดขึ้น ตัวอย่างของการปฏิบัติตามหลักแต่ละข้อก็เช่นกัน

1. การปฏิบัติตามหลักปริมาณ

(1) สามเณร : กุญแจรถอยู่ที่ไหนคุณ

ภรรยา : ในลิ้นชักโต๊ะเครื่องแป้งค่ะ

(2) สามเณร : กุญแจรถอยู่ที่ไหนคุณ

ภรรยา : ก็ปกติคุณเก็บที่ไหนล่ะ โต๊ะเครื่องแป้งก็มีอยู่โต๊ะเดียวในห้อง
ก็ในลิ้นชักโต๊ะเครื่องแป้งนะซิ

ทั้งสามเณรและภรรยาในตัวอย่างที่ (1) ปฏิบัติตามหลักการความร่วมมือในการถามและการตอบคำถามเมื่อสามเณรถามว่า “กุญแจรถอยู่ที่ไหน” ภรรยาก็ตอบสั้นๆ ได้ใจความกระชับตรงคำถาม แต่การตอบในตัวอย่างที่ (2) เป็นการตอบที่มากเกินไปจนกลายเป็นการประชดประชัน และอาจก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ นั่นคือ ภรรยาปฏิบัติตามหลักปริมาณในข้อ (1) และไม่ปฏิบัติตามหลักปริมาณในข้อ (2)

2. การปฏิบัติตามหลักคุณภาพ

(3) ภรรยา : พรุ่งนี้ไปเดินเที่ยวจตุจักรกันมั๊ย

สามเณร : ไปซิถ้าอากาศดี แต่ไม่ไปนะ ถ้าฝนตก

(4) ภรรยา : พรุ่งนี้ไปเดินเที่ยวจตุจักรกันมั๊ย

สามเณร : ถ้าฝนตกก็ไม่ไป

คำตอบของสามเณรในตัวอย่างที่ (3) เป็นการตอบตามความเป็นจริงที่จะเกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เป็นการตอบที่ครอบคลุม และจะมาก่อให้เกิดปัญหาในอนาคต ถ้าฝนตกในวันรุ่งขึ้น แต่การตอบในข้อ (4) ที่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่แน่นอนว่า ถ้าฝนไม่ตกจะ “ได้” ไปหรือ “ไม่ได้” ไป เท่ากับว่าสามเณรตอบคำถามในสิ่งที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอ และเป็นการตอบในสิ่งที่ไม่ตรงคำถาม นั่นคือ สามเณรปฏิบัติตามหลักคุณภาพในข้อ (3) และไม่ปฏิบัติตามหลักคุณภาพในข้อ (4)

3. การปฏิบัติตามหลักตรงประเด็น

- (5) สามี : โทรศัพท์ดั่ง
ภรรยา : ช่วยรับหน่อย กำลังอาบน้ำค่ะ
- (6) สามี : โทรศัพท์ดั่ง
ภรรยา : กำลังอาบน้ำ

ถ้อยคำในตัวอย่างข้อที่ (5) เป็นการปฏิบัติตามหลัก ในกรณีที่ภรรยาไปรับโทรศัพท์ ไม่ได้ก็พูดขอให้สามีไปรับโทรศัพท์ พร้อมทั้งบอกเหตุผลด้วยว่าทำไมจึงไปรับไม่ได้ แต่ในข้อ (6) การที่ภรรยาตอบแต่ว่า “กำลังอาบน้ำ” เป็นถ้อยคำที่ไม่สัมพันธ์และไม่ตรงกับถ้อยคำของสามี นั่นคือ ภรรยาตอบตรงประเด็นในข้อ (5) และตอบไม่ตรงประเด็นในข้อ (6)

4. การปฏิบัติตามหลักวิธีการ

- (7) สามี : จะหุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้านี้ทำยังไง
ภรรยา : ก็ใส่ข้าวลงไป แล้วก็ใส่น้ำให้ท่วมข้าวอีกสองเซนติเมตร
- (8) สามี : จะหุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้านี้ทำยังไง
ภรรยา : ก็ใส่น้ำ แล้วก็ใส่ข้าวลงไป แล้วให้ใส่น้ำให้ท่วมข้าว

การตอบของภรรยาในข้อ (7) เป็นการตอบที่ละขั้นตอนก่อน-หลัง ไปทีละขั้น เป็นการปฏิบัติตามหลักวิธีการที่ว่าด้วยการพูดตามลำดับขั้น แต่การตอบของภรรยาในข้อ (8) นั้นไม่เป็นไปตามลำดับ กล่าวคือเมื่อใส่น้ำก่อน แล้วจึงใส่ข้าว ก็อาจจะต้องเทน้ำทิ้ง เพราะใส่น้ำมากเกินไปและก็จะคงจะเทน้ำทิ้งลำบากเพราะใส่ข้าวลงไปแล้ว หรืออาจจะต้องเติมน้ำเพิ่มอีก เพราะใส่น้ำน้อยเกินไป และไม่มีปริมาณของข้าวเป็นมาตรฐานก่อนการเติมน้ำ การตอบของภรรยาในข้อ (7) จัดเป็นการปฏิบัติตามหลักวิธีการ แต่การตอบในข้อ (8) จัดเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักวิธีการ

การละเมิดหลัก (Violating a maxim)

ไกรซ์แบ่งการไม่ปฏิบัติตามหลักเป็น 2 ประเภท คือ การไม่ปฏิบัติตามหลักที่ไม่ก่อให้เกิดความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย แต่เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักที่ผู้พูดตั้งใจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรืออาจเป็นการโกหกที่เรียกว่า การละเมิดหลัก (Violating a maxim) กับการไม่ปฏิบัติตามหลักที่ก่อให้เกิดความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย (Flouting a maxim)

1. การละเมิดหลัก โดยละเมิดหลักปริมาณ

- (9) คุณแม่ : ลูกอาบน้ำเก็บที่นอนแล้วใช่ไหม
ลูกชาย : ตื่นปุ๊บ อาบน้ำ แต่งตัวลงมาเลยครับ

การถามของคุณแม่ในข้อ (9) ถามถึงเรื่อง อาบน้ำและการเก็บที่นอนของลูกชาย แต่ลูกชายตอบว่า ทำเรียบร้อยแล้วทั้งการอาบน้ำและแต่งตัว และจงใจไม่ตอบเกี่ยวกับ “การเก็บที่นอน” จัดเป็นการตั้งใจที่จะทำให้คุณแม่เข้าใจผิดว่า เรียบร้อยแล้วเหมือนกับการอาบน้ำและการแต่งตัว เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักปริมาณ จัดเป็นการละเมิดประเภทแรกที่ไกรซ์เรียกว่า Violating of a maxim

2. การละเมิดหลักคุณภาพ

- (10) ลูกค้า : ที่ร้านนี้มีพิมเสนน้ำขายไหมคะ
พนักงานขาย : ที่ร้าน 7-11 มีค่ะ

ในตัวอย่างที่ (10) เมื่อลูกค้าถามหาพิมเสนน้ำกับพนักงานขาย แล้วพนักงานขายที่ร้านค้าแห่งนี้บอกชื่อร้านอื่นว่า มีพิมเสนน้ำขายอยู่ด้วย การตอบชื่อร้านอื่นว่า มีพิมเสนน้ำที่ลูกค้าต้องการ โดยไม่ตอบว่าที่ร้านของตนเองมีหรือ ไม่มีสินค้านั้น และโดยความเป็นจริงที่ร้านของตนเองก็มีพิมเสนน้ำขายอยู่ด้วย การตอบชื่อร้านอื่นก็ทำให้ลูกค้าเข้าใจว่าที่ร้านนี้ไม่มีสินค้าดังกล่าว จัดเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักคุณภาพ นั่นคือ ให้ข้อมูลที่ไม่จริง จะโดยตั้งใจหรือด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ก็เป็นการละเมิดหลักประเภท Violating of a maxim ของไกรซ์

3. การละเมิดหลักตรงประเด็น

- (11) ภรรยา : แหวนเพชรวงนี้สวยมากจริงๆ
 สามี : หนังสือเล่มนี้ก็ดีนะ

ถ้อยคำของสามีในตัวอย่างที่ (11) เป็นถ้อยคำ “เรื่องหนังสือ” จัดเป็นถ้อยคำที่ไม่สัมพันธ์กับถ้อยคำของภรรยาที่พูดขึ้นก่อนเกี่ยวกับ “เรื่องแหวนเพชร” เลย เป็นการพูดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักตรงประเด็น เป็นการละเมิดหลักตรงประเด็นในลักษณะ (Violating of a maxim) ซึ่งน่าจะป็นการจงใจพูดเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของภรรยา

4. การละเมิดหลักวิธีการ

- (12) พี่ชาย : ใครกินขนมในตู้เย็นหมด
 น้องชาย : ก็คงมีใครกินไปนั่นแหละ

น้องชายในตัวอย่างที่ (12) ตอบคำถามของพี่ชายที่ถามว่า “ใครกินขนมหมด” โดยจงใจจะทำให้เข้าใจว่า ใครก็ไม่รู้กินขนมหมด ทั้งๆ ที่น้องชายเองก็รู้ว่า ใครคือคนๆ นั้น และเป็นไปได้ว่า อาจจะเป็นตัวน้องชายเองที่กินขนมในตู้เย็นหมดไป นั่นคือ เป็นความจงใจของน้องชายที่พูดคลุมเครือให้เกิดการเข้าใจผิด เป็นความจงใจไม่ปฏิบัติตามหลักวิธีการ จัดเป็นการละเมิดหลักประเภทที่ไกรซ์เรียกว่า Violating of a maxim

การละเมิดหลักแบบมีนัย (Flouting a maxim)

การละเมิดหลักแบบมีนัย (Flouting a maxim) เกิดขึ้นเมื่อผู้พูดไม่ปฏิบัติตามหลักข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อพร้อมกัน โดยชัดเจนอย่างจงใจ ด้วยความตั้งใจที่จะให้เกิดความหมายซึ่งแบบมีนัย Implicature ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การละเมิดหลักโดยละเมิดหลักหนึ่งเพื่อรักษาอีกหลักหนึ่ง เช่น การให้ข้อมูลมากเกินไป หรือน้อยเกินไป เพื่อรักษาหลักคุณภาพในตัวอย่างที่ (13)

(13) คุณแม่ : ใครทำแก้วแตก

คุณพ่อ : ถ้าไม่ใช่ชายแดงก็ต้องเป็นชายน้อย แต่ไม่น่าจะเป็นชายน้อยนะ

จากข้อ (13) จะเห็นได้ว่า คุณพ่อไม่ปฏิบัติตามหลักปริมาณ นั่นคือ ให้ข้อมูลมากเกินไป แต่ก็เพื่อรักษาหลักคุณภาพ นั่นคือ พยายามให้ข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งคุณพ่อนั้นพยายามปฏิบัติตามหลักการความร่วมมือ แต่ด้วยเหตุผลบางประการทำให้คุณพ่อให้ข้อมูลมากเกินไป ซึ่งก็คือเกิดการขัดกันระหว่างความพยายามให้ข้อมูลที่เป็นจริงตามหลักคุณภาพ แต่ก็ไปขัดกับการให้ข้อมูลมากเกินไปตามหลักปริมาณ ดังนั้นคุณแม่ก็ต้องพยายามค้นหาความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยของคำตอบของคุณพ่อว่า คุณพ่อได้ให้ความร่วมมือในการสนทนาตามหลักการความร่วมมือ และการตอบคำถามของคุณพ่อเป็นความพยายามที่จะให้ข้อมูลที่เป็นจริง แต่ก็ไม่มีความชัดเจนที่คุณพ่อจะตอบได้อย่างสั้นๆ ว่า “แดงเป็นคนทำแก้วแตก” ซึ่งเลือกที่จะตอบคำถามยาวเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการขัดกันระหว่างหลักคุณภาพและหลักปริมาณ และเป็นเหตุให้ผู้ฟังต้องค้นหาความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยของถ้อยคำนี้

2. การละเมิดหลักแบบมีนัย Implicature โดยการใช้หลักให้เป็นประโยชน์ (Exploitation of a maxim)

2.1 การละเมิดหลักแบบมีนัยโดยใช้ประโยชน์จากหลักคุณภาพ

(14) สมศักดิ์ : นายกไปวันเดียว พมายอมเปิดด่านแล้วหรือ

สมชาย : ทักษิณจะยกประเทศไทยให้เขาไปแล้วมั้ง

ทั้งสมศักดิ์และสมชาย ในตัวอย่างที่ (14) ต่างก็รู้ว่าถ้อยคำของสมชายเป็นสิ่งที่ไม่เป็นจริง และสมศักดิ์ก็รู้ว่าสมชายไม่มีเจตนาจะหลอกตนเอง และการสนทนาในข้อ (14) ก็เป็นการพูดคุยที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ปฏิบัติตามหลักการความร่วมมือ จึงป็นหน้าที่ของสมศักดิ์ที่จะต้องค้นหาความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย ที่สมชายต้องการสื่อสาร นั่นคือ สมชายคงต้องการหรือตั้งใจสื่อสารบางสิ่งบางอย่างที่ต่างไปจากถ้อยคำที่พูดออกมาจริงๆ ความหมายที่สมศักดิ์ตีความได้อย่างแรก คือ ไม่มีทางที่ใครจะยกประเทศไทยให้กับใคร เป็นความหมายปฏิเสธถ้อยคำที่กล่าวออกมา แต่ถ้อยคำนี้ของสมชายก็เป็นถ้อยคำที่สัมพันธ์กับถ้อยคำของสมศักดิ์ ดังนั้น สมศักดิ์จึงสามารถตีความหมาย

ซึ่งป็นนัยอย่างที่สองของสมชายได้ว่า เป็นการพูดเหน็บแนม (sarcasm) นั่นเอง และสมศักดิ์ยังอาจจะตีความหมายซึ่งป็นนัยอย่างทีสามได้อีกว่า สมชายไม่ค่อยชอบท่านนายกเท่าไรนัก

2.2 การละเมิดหลักแบบมีนัยโดยใช้ประโยชน์จากหลักปริมาณ

- (15) ก. เด็กก็ยังเป็นเด็กวันยังค่ำ
 ข. ถ้าเขาจะมาก็มาละนะ
 ค. อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด

ตัวอย่างในข้อ (15) เป็นการกล่าวถ้อยคำที่เรียกว่า “คำซ้ำความ (Tuatology)” และดูเหมือนจะไม่ได้สื่อความหมายอะไรเลย แต่จริงๆ แล้วตัวอย่างในข้อ (15) ทั้งหมด แม้จะใช้คำที่ซ้ำกัน แต่การกล่าวถ้อยคำในลักษณะนี้ ถ้าพิจารณาจากการไม่ปฏิบัติตามหลัก จัดเป็น การละเมิดหลักโดยการใช้ประโยชน์จากหลักปริมาณ โดยทั่วไปในการกล่าวถ้อยคำออกมา ผู้พูดย่อมต้องการสื่อสารบางสิ่งบางอย่าง การที่ผู้พูดเจตนาใช้การพูดเน้นย้ำซ้ำความลักษณะนี้ก็เป็นเพราะผู้พูดต้องการสื่อสารอะไรบางอย่าง เช่น ในข้อ (15 ก.) อาจตีความได้ว่า “เมื่อยังเป็นเด็กก็มีความคิดและการกระทำเหมือนเด็กเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่มีประโยชน์ที่จะต้องกังวลใจหรือเสียวใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น” ข้อ (15 ข.) อาจตีความได้ว่า ผู้พูดเกิดความรำคาญกับการกระทำหรือการพูดบางอย่างของคนบางคน ซึ่งเป็นการพูดที่ต้องการสื่อสารว่า “อยู่เฉยๆ เอะ อย่าไปกังวลหรือหงุดหงิด ไม่มีประโยชน์อะไร ไม่ว่าเขาจะมา หรือไม่มา เราก็ทำอะไรไม่ได้” และในข้อ (15 ค.) อาจตีความได้ว่า “ปลงเสียเถอะ อย่าคิดมาก”

2.3 การละเมิดหลักแบบมีนัยโดยการใช้ประโยชน์จากหลักตรงประเด็น

- (16) รัศมี: เธอว่าอาจารย์สุจริตลักษณะเป็นยังไง
 ดารา: ฉันว่าเราไปห้องสมุดกันดีกว่า

จากบทสนทนาในข้อ (16) การที่ดาราไม่ตอบคำถามของรัศมี แต่กลับไปกล่าวชักชวนรัศมีให้ไปห้องสมุดด้วยกันเป็นการละเมิดหลักตรงประเด็น แต่เป็นการละเมิดหลักแบบมีนัยโดยใช้ประโยชน์จากหลักตรงประเด็น เพราะเมื่อดาราตอบคำถามที่ไม่สัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกับคำถามของรัศมี ทำให้รัศมีต้องคิดต่อไปถึงสิ่งที่ดาราเจตนาที่จะสื่อสาร นั่นก็คือ เป็นไปได้ว่า

ในขณะที่ดาราตอบคำถามดังกล่าว ดาราเห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงหรือผู้ที่ดาราเชื่อว่า อาจจะทำเรื่อง ที่ทั้งสองคนพูดไปแล้วต่อยืนอยู่ใกล้ๆนั้นเอง เท่ากับการสื่อสารจริงๆ ที่ดาราตั้งใจจะบอกว่ามีอาจจะ เป็น “ระวังนะ อย่าเพิ่งพูดอะไรเกี่ยวกับอาจารย์สุจริตลักษณ์ตอนนี้ เพราะอาจารย์สุจริตลักษณ์ กำลังเดินมา หรือเพราะมีคนที่ยังคิดว่าจะนำเรื่องไปบอกต่อได้อยู่ใกล้ๆ”

2.4 การละเมิดหลักแบบมีนัยโดยการใช้อยู่ประโยชน์จากหลักวิธีการ

(17) นักข่าว : ท่านคิดว่านายฯฯ จงใจชุกหุ่นหรือเปล่าครับ

ร.ม.ต. : ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญของเราเป็นของใหม่ อะไรๆ ก็เพิ่งเริ่มใช้ เป็นครั้งแรก มันก็ต้องใช้เวลาพิจารณา ไม่ว่าใครก็ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ความเข้าใจ การตีความก็อาจจะไม่ตรงกันได้

การตอบคำถามอย่างยืดยาวของท่านรัฐมนตรีในข้อ(17) น่าจะจัดเป็นการไม่ปฏิบัติตาม หลักวิธีการ เป็นการละเมิดหลักแบบมีนัยโดยการใช้อยู่ประโยชน์จากหลักวิธีการในข้อที่เกี่ยวกับ “การพูดให้กระชับ” และอาจจะรวมทั้งข้อที่เกี่ยวกับ “การหลีกเลี่ยงความคลุมเครือ” ด้วย ถ้อยคำ ของรัฐมนตรีในข้อ(17) เป็นการกล่าวถ้อยคำที่มีการชี้นำเป็นนัยที่นักข่าวน่าจะตีความได้ว่า “ไม่มี ความคิดเห็น ไม่กล้าออกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่นักข่าวถาม” หรือ “ไม่ยอมออกความคิดเห็น”

นอกจากการไม่ปฏิบัติตามหลักที่จัดเป็นการละเมิดหลัก(violation) และการละเมิดหลัก แบบมีนัย (flout) โดยการใช้อยู่ประโยชน์จากหลักข้อใดข้อหนึ่ง (exploitation of a maxim) ซึ่งก่อให้เกิดความหมายชี้นำเป็นนัยในการสนทนา (Conversational Implicature) อีกหลายประเภท คือ การฝ่าฝืนหลัก (Infringing a maxim) การหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามหลักการสนทนา (Opting out of a maxim) และการแขวนหลักการสนทนาไว้ชั่วคราว (Suspending of a maxim)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ มี 4 หลักได้แก่ หลักปริมาณ หลักคุณภาพ หลักตรงประเด็น และหลักวิธีพูด ซึ่งผู้พูดจะพยายามรักษาความร่วมมือ ในการสนทนาเพื่อให้การสนทนาสัมฤทธิ์ผล แต่บางครั้งโดยธรรมชาติของการสนทนา อาจมีการ ไม่ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในการสนทนาทุกหลัก เราจึงเรียก การกระทำนั้นว่า เป็นการละเมิด หลักการสนทนา ที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายผิดไป หรือหากมีการพูดที่ผู้พูดแสดงเจตนาให้ผู้ฟัง ค้นหาความหมายที่ลึกลงไป เราเรียกว่า ความหมายชี้นำเป็นนัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้มีผู้สนใจศึกษาไว้ ดังนี้

ประภาพร ลิ้มจิตสมบุรณ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาประโยคจากหนังสือเรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เพื่อศึกษาประเภทของประโยค และหน่วยประโยค โดยสุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 หน้า หน้าทีสุ่มตัวอย่างได้จะเจาะจงศึกษาประโยคความเดียว ประโยคความรวม ประโยคความซ้อน อย่างละ 50 ประโยค ซึ่งใช้เกณฑ์ของ นววรรณ พันธุมเมธา ผลการศึกษาพบว่า ประโยคในหนังสือสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีประโยค 3 ประเภท คือ ประโยคความเดียว ประเภทแบบไม่มีหน่วยเสริมมีมากที่สุด ประโยคความรวมแบบมีหน่วยเชื่อมมากที่สุด ประโยคความซ้อนที่ประโยคย่อยเป็นส่วนขยายในหน่วยกริยามากที่สุด และพบหน่วยประยค 4 แบบ

สุนันท์ จันทรวีเมลือง (2539: 16) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊กฉบับต่างๆ ภาษาไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าสามก๊กแต่ละฉบับนั้นมีลักษณะเด่นในด้านสาระสำคัญของเนื้อหา และความสอดคล้องทางด้านเนื้อหาแต่ละฉบับ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบด้านการประเมินคุณค่าของแต่ละเล่มด้วย ผลการศึกษาพบว่า สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นอกจากจะมีความดีเด่นในด้านการใช้ภาษาแล้ว สาระสำคัญของเนื้อหาที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอต่อผู้อ่านด้วยมุ่งแต่งไว้เป็นตำราสำหรับศึกษาอุบายการเมืองและการสงคราม และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการเมืองการสงครามที่เกิดขึ้นจริง จึงเป็นเหตุผลให้ สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้รับความนิยมนแพร่หลาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีผู้สนใจศึกษาวิเคราะห์วรรณคดี เรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในด้านต่างๆ ทั้งทางเนื้อหา และหลักไวยากรณ์ จึงแสดงให้เห็นว่าวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นี้ ยังคงคุณค่าในความเป็นวรรณคดี ว่าเป็นยอดของความเรียงเรื่องนิทานมาถึงปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์ ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง วจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย เพื่อศึกษากลวิธีแสดงวจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย และความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีดังกล่าว กับน้ำหนักความผิด ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้จากการตอบแบบสอบถามชนิดเติมเต็ม บทสนทนา (DCT) ของกลุ่มตัวอย่างหลายอาชีพในสังคมไทย จำนวน 50 คน ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีแสดงวจนกรรมการขอโทษในภาษาไทยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ใหญ่ๆ ได้แก่ การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ การยอมรับผิด การกล่าวแก้ตัว การเสนอชดใช้ และการพยายามทำให้ผู้ฟังรู้สึกพอใจ โดยการกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษเป็นวิธีที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด ส่วนกลวิธี การกล่าวแก้ตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตำหนิผู้อื่นพบการใช้ที่น้อยที่สุด การแสดงวจนกรรมการขอโทษเช่นนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยว่าให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้ฟังมากกว่าคำนึงถึงสถานภาพของผู้พูด

สุจริตลักษณ์ ดิผลุง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง วจนกรรมการขอร้องกับการแปล เพื่อศึกษาวจนกรรมการขอร้องในภาษาไทย จากการสนทนาในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับวจนกรรมมักจะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม และเป็นความพยายามศึกษารูปแบบการแปลวจนกรรมการขอร้องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือ นวนิยายคู่ฉบับแปล 5 เรื่อง ทั้งนี้ เพราะการแปลถือเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การขอร้องในภาษาไทยมีทั้งการขอร้องโดยตรงที่ใช้รูปแบบคำสั่ง และการขอร้องโดยอ้อม ที่ใช้รูปแบบคำถามตามแบบแผน และการขอร้องโดยอ้อมที่ใช้รูปแบบการบอกเป็นนัย ส่วนในการเปรียบเทียบคู่ฉบับแปล พบว่า การแปลการขอร้องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้แปลมักจะใช้รูปแบบเหมือนกัน แต่ลักษณะที่สำคัญในฉบับแปลไทย คือ การใช้คำอนุภาคลงท้าย

ปราณี โหมดหิรัญ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ความเข้าใจผิดในผู้พูดคนไทย และผู้พูดคนอเมริกัน ในเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า คนไทยและคนอเมริกันต่างก็ให้ความสำคัญกับสถานภาพระหว่างผู้พูดผู้ฟังใน

การแก้ความเข้าใจผิด แต่คนไทยจะให้ความสำคัญกับอายุระหว่างผู้พูดผู้ฟังมากกว่าคนอเมริกัน สำหรับวิธีการแก้ความเข้าใจผิดที่คนไทยใช้มากกว่าคนอเมริกันได้แก่ วิธีทำให้หนักแน่น ซึ่งได้แก่ การปฏิเสธ และการแสดงความขุ่นใจ วิธีทำให้นุ่มนวลซึ่งได้แก่ การถามเพื่อบอก การขอโทษ การเรียกความสนใจ และการเรียกขาน ส่วนวิธีที่คนอเมริกันใช้มากกว่าคนไทย ได้แก่ การบอกข้อมูลที่ถูกต้อง วิธีทำให้นุ่มนวล ซึ่งได้แก่ การบอกความคิดส่วนตัว การถามเพื่อให้ตรวจสอบ ข้อมูลเก่าที่ผิด และการอุทาน แสดงความงัดแงะ สำหรับวิธีการแก้ความเข้าใจผิดที่คนไทยและคนอเมริกันใช้ใกล้เคียงกันนั้น ได้แก่ วิธีทำให้นุ่มนวล แบบการทำให้ผู้ฟัง ฟังพอใจ และวิธีทำให้สุภาพแบบการใช้คำลดความแรง วิธีทำให้สุภาพที่ใช้เฉพาะภาษาไทย คือ การใช้คำลงท้าย และที่ใช้เฉพาะภาษาอังกฤษ คือ คำกริยาอุปสรรค ทั้งนี้ การที่คนไทยนิยมใช้การปฏิเสธในการแก้ความเข้าใจผิดโดยบอกว่าผู้ฟังเข้าใจผิด หรือจำผิด อาจทำให้เกิดปัญหา ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการตอบรับคำขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน ในภาษาไทย เพื่อศึกษาการตอบรับคำขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน ในภาษาไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (DCT) กลุ่มตัวอย่างของผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าได้แก่ อาจารย์และหัวหน้างาน จำนวน 100 คน และผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่า ได้แก่ นักศึกษาและพนักงาน จำนวน 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับคำขอโทษทั้งสิ้น 12 กลวิธี คือ การเอ่ยต่อคำเชิงไม่ถือโทษ การปลอบใจ การหยอกล้อ การกล่าวขอโทษสิ่งอื่น หรือตัวเอง การเอ่ยขอโทษกลับ การกล่าวชม การแนะนำตักเตือน การเรียกร้องสิ่งอื่นตอบแทน การตำหนิ การซักถามต่อ การสั่ง และการคาดโทษ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกันนิยมใช้กลวิธีการตอบรับคำขอโทษต่างกัน ทั้งนี้ เพราะสถานภาพทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตอบรับคำขอโทษนั่นเอง

ดิยู ศรีนราวัฒน์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีการสื่อสารด้วยการพูดอ้อมของคนไทย เพื่อศึกษารูปแบบและหน้าที่ของการพูดอ้อมในภาษาไทย และศึกษาการเลือกใช้กลวิธีการสื่อสารด้วยการพูดอ้อมของกลุ่มตัวอย่างว่ามีมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับกรพูดตรง โดยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในนวนิยาย 5 เล่ม และใช้แบบสอบถามสำรวจการเลือกใช้กลวิธีการสื่อสาร โดยสุ่มตัวอย่าง จำนวน 475 คน ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมอ้อมปรากฏในรูปประโยคคำถามมากที่สุด และหน้าที่สำคัญของการพูดอ้อม คือ การประชดประชัน แต่ผลจากการวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาอ้อมของกลุ่มตัวอย่างพบการพูดอ้อมเพื่อนั้นความสุภาพมากที่สุด และพบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูงจะใช้ภาษาอ้อมมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า

จันทิมา หวังสมโชค (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีสื่ออารมณ์ขันในละครตลก สถานการณ์ของไทย เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและเจตนาในการสื่ออารมณ์ขัน ซึ่งอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกวัฒนธรรม หลักความร่วมมือ และความหมายบ่งชี้เป็นนัย เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานำมาจากบทสนทนาในละครตลกสถานการณ์ของไทยที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ จำนวน 5 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมที่ใช้เรียกเสียงหัวเราะแบ่งออกเป็น 6 วัฒนธรรมกว้างๆ ได้แก่ วัฒนธรรมโอ้อวด วัฒนธรรมข่มขู่ วัฒนธรรมคำหยาบ วัฒนธรรมเข้าแหย่ และวัฒนธรรมเสียดสี การใช้วัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การสื่ออารมณ์ขันในตลก สถานการณ์ของไทย มักเกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวและความมีอำนาจของผู้พูดที่มีเหนือกว่าบุคคลอื่น ส่วนการศึกษาในมุมมองของหลักความร่วมมือ พบว่าผู้สื่ออารมณ์ขันไม่ปฏิบัติตามหลักความร่วมมือ 2 ลักษณะได้แก่ การกระทำผิดต่อคติ และการฝ่าฝืนคติ ในที่นี้การกระทำผิดต่อคติมักก่อให้เกิด ความหมายบ่งชี้เป็นนัยสนทนาที่สามารถสื่อความตลกได้ ส่วนการฝ่าฝืนคติอาจก่อให้เกิดความหมาย บ่งชี้เป็นนัยสนทนาได้เช่นเดียวกัน แต่การสื่ออารมณ์ขันชนิดนี้มีเอกลักษณ์ที่เป็นการแสดงความ จงใจกล่าวเท็จหรือกล่าวลวงเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เมื่อผู้สื่ออารมณ์ขันเห็นว่าผู้ฟังเข้าใจผิดแล้ว จึงเปิดเผย “เจตนาที่แท้จริง” ในภายหลัง ณ จุดนี้สิ่งที่ทำให้เกิดเสียงหัวเราะขึ้น และความหมายบ่งชี้ เป็นนัยแบบแผนสามารถสื่ออารมณ์ขันได้เช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ จะศึกษาในเรื่องของ ความหมายโดยอาศัยการตีความจากผู้ฟัง และการอิงอยู่กับบริบททางสถานการณ์ ในลักษณะที่มี การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง รวมไปถึงการศึกษาถึงเจตนาในการสื่อสาร ซึ่งมีการเก็บ ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป เช่น การเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในชีวิตประจำวัน บทสนทนาใน นวนิยาย บทสนทนาในละครตลก หรือการสร้างแบบสอบถาม ทำให้เห็นว่าการศึกษาภาษาโดย ใช้แนววจนปฏิบัติศาสตร์มาวิเคราะห์นั้น ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าจะให้ความสำคัญกับทฤษฎีใดมาทำ การวิเคราะห์ข้อมูล และทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความหลากหลายในแนวคิดของผู้วิจัยแต่ละคนที่จะตอบ โจทย์คำถามในงานวิจัย ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย ในครั้งนี้